

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı

31 dekabr 2005-ci il tarixinə

**Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları və
Auditor Rəyi**

MÜNDƏRİCAT

Auditor rəyi.....	2
Maliyyə hesabatları	
Konsolidasiya Edilmiş Balans Hesabatı	3
Konsolidasiya Edilmiş Mənfəət və Zərər Hesabatı	4
Konsolidasiya Edilmiş Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Hesabatı	5
Konsolidasiya Edilmiş Səhmdar Kapitalında Dəyişikliklər Hesabatı	6
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər	
1 Giriş	7
2 Qrupun Əməliyyat Mühiti	8
3 Hesabatların Tərtib Edilməsinin və Mühəsibat Uçotunun Əsas Prinsipləri	8
4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Mühəsibat Təxminləri və Fərziyyələr	15
5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və onlara dair Şərhlərin Tətbiqi.....	16
6 Mühəsibat Uçotu üzrə Yeniliklər	17
7 Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri	17
8 Digər Banklardan Alınacaq Vəsaitlər	18
9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar	19
10 Ödəmə Müddəti Tamamlananadək Saxlanılan İnvestisiya Kağızları	21
11 Assosiasiya Olunmuş və Birgə Müəssisələrə İnvestisiyalar	21
12 İnvestisiya Mülkiyyəti	22
13 Binalar, Avadanlıqlar və Qeyri-Maddi Aktivlər	23
14 Digər Aktivlər	24
15 Digər Banklara Ödeniləcək Vəsaitlər	24
16 Müştəri Hesabları	25
17 Buraxılmış Borc Qiymətli Kağızları	26
18 Borc Götürülmüş Digər Vəsaitlər	26
19 Digər Passivlər	27
20 Nizamnamə Kapitalı	29
21 Faiz Gəlirləri və Xərcləri	29
22 Haqq və Komissiya Gəlirləri və Xərcləri	30
23 İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri	31
24 Mənfəət Vergisi	32
25 Dividendlər	35
26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi	35
27 Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər	44
28 Maliyyə Vasitələrinin Ədalətli Dəyəri	46
29 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar	48
30 Əsas Tərəmə, Assosiasiya Olunmuş və Birgə Müəssisələr	50
31 Hesabat Tarixindən Sonra Baş Vermiş Hadisələr	50

AUDİTOR RƏYİ

Azərbaycan Beynəlxalq Bankının İdarə Heyətinə

1. Biz Azərbaycan Beynəlxalq Bankı və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə 1 sayılı Qeyddə göstəriləyi kimi "Qrup" adlandırılacaq) 31 dekabr 2005-ci il tarixinə təqdim edilən konsolidasiya edilmiş balans hesabatının və bu tarixdə bitən il üzrə müvafiq konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər, pul vəsaitlərinin hərəkəti və səhmdar kapitalında dəyişikliklər hesabatlarının audit yoxlamasını apardıq. Həmin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə Qrupun Rəhbərliyi məsuliyyət daşıyır. Bizim məsuliyyətimiz apardığımız audit yoxlamasına əsasən həmin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirməkdən ibarətdir.
2. Biz audit yoxlamamızı Beynəlxalq Audit Standartları əsasında apardıq. Həmin Standartların tələbinə görə, biz auditi elə şəkildə planlaşdırmalı və aparmalıyıq ki, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhriflərin mövcud olmamasından kifayət qədər əmin ola bilək. Audit yoxlamasına seçmə qaydada konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğləri və açıqlamaları təsdiqləyən sübutların yoxlanılması daxildir. Bundan əlavə, audit yoxlamasına mövcud mühasibat prinsiplərinin və Rəhbərliyin mühüm təxminlərinin, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatının dəyərləndirilməsi daxildir. Biz hesab edirik ki, apardığımız audit yoxlaması rəyimizi bildirmək üçün kifayət qədər əsas verir.
3. Bizim rəyimizcə təqdim edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Qrupun 31 dekabr 2005-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və bu tarixdə bitən il üzrə konsolidasiya edilmiş əməliyyat nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

26 may 2006-cı il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı
Konsolidasiya Edilmiş Balans Hesabatı

	Qeyd	31 dekabr 2005	31 dekabr 2004
<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>			
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	1,291,850	1,113,792
Azərbaycan Respublikası Milli Bankında yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar		329,705	346,623
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	8	271,682	379,977
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	9	3,392,351	2,032,617
Ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızları	10	32,748	124,979
Assosiasiya olunmuş və birgə müəssisələrə investisiyalar	11	6,817	7,377
Törəmə müəssisənin alqısı nəticəsində yaranan qudvil	15	7,300	7,300
İnvestisiya mülkiyyəti	12	5,658	9,068
Binalar və avadanlıqlar	13	386,617	249,380
Digər aktivlər	14	51,817	51,994
AKTİVLƏRİN CƏMİ		5,776,545	4,323,107
PASSİVLƏR			
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	15	43,891	18,672
Müştəri hesabları	16	4,542,868	3,705,618
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	17	210,933	212,314
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	18	310,406	31,670
Digər passivlər	19	201,271	66,878
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	24	49,663	21,894
PASSİVLƏRİN CƏMİ		5,359,032	4,057,046
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	20	124,100	100,000
Binalar və avadanlıqlar üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı	13, 24	90,459	8,713
Xarici valyutanın çevrilməsi üzrə məcmu ehtiyat		4,936	12,977
Bölüşdürülməmiş mənfəət		198,018	144,371
KAPİTALIN CƏMİ		417,513	266,061
PASSİVLƏR VƏ KAPİTALIN CƏMİ		5,776,545	4,323,107

26 may 2006-cı il tarixində İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənmiş və onun adından imzalanmışdır:

Cənab Cahangir Hacıyev
İdarə Heyətinin Sədri

Cənab Rövşən İsmayılov
Maliyyə Menecmenti Departamentinin Direktoru

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı
Konsolidasiya Edilmiş Mənfəət və Zərər Hesabatı

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2005	2004
Faiz gəlirləri	21	415,749	236,532
Faiz xərcləri	21	(115,363)	(87,141)
Xalis faiz gəlirləri		300,386	149,391
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatlar	8	(4,079)	(2,798)
Kreditlər üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatlar	9	(180,640)	(111,892)
Ehtiyat ayırmalarından sonra xalis faiz gəlirləri		115,667	34,701
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər – gəliri çıxmaqla		(18,280)	(1,687)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə gəlir – zərəri çıxmaqla		70,348	17,739
Qiymətli investisiya kağızları ilə əməliyyatlar üzrə zərər		-	(2,158)
Haqq və komissiya gəlirləri	22	218,814	214,253
Haqq və komissiya xərcləri	22	(22,442)	(16,621)
Bazar faiz dərəcələrindən aşağı/yuxarı faiz dərəcələri ilə aktiv/passivlərin yaranması üzrə zərərlər		(1,361)	(1,404)
Brutto sığorta mükafatları, verilmiş təkrar sığorta mükafatlarını çıxmaqla		19,050	11,485
Qazanılmamış mükafatlar üzrə ehtiyatın artması, təkrar sığortanı çıxmaqla	19	(2,561)	(1,967)
Baş vermiş xalis iddialar	19	(6,013)	(2,217)
Digər gəlirlər		5,102	1,437
Əməliyyat gəlirləri		378,324	253,561
Əməliyyat xərcləri	23	(232,726)	(157,748)
Əməliyyatlardan yaranan mənfəət		145,598	95,813
Assosiasiya olunmuş və birgə müəssisələrə investisiyalar üzrə (zərər)/gəlir	11	(309)	38
Vergidən əvvəlki mənfəət		145,289	95,851
Mənfəət vergisi xərci	24	(43,642)	(26,381)
Vergidən sonrakı xalis mənfəət		101,647	69,470

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı
Konsolidasiya Edilmiş Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Hesabatı

Milyon Azərbaycan Manatı ilə	Qeyd	2005	2004
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Alınmış faizlər		366,520	222,890
Ödənilmiş faizlər		(116,483)	(85,321)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan əldə edilən gəlirlər		70,348	17,738
Alınmış haqq və komissiyalar		215,612	217,455
Ödənilmiş haqq və komissiyalar		(20,862)	(15,041)
Alınmış xalis sığorta mükafatları		14,181	7,343
Alınmış digər əməliyyat gəlirləri		5,102	1,316
Ödənilmiş işçilərə sərf olunan xərclər		(77,747)	(55,035)
Ödənilmiş inzibati və digər əməliyyat xərcləri		(96,055)	(58,872)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(38,732)	(16,676)
Əməliyyat aktiv və passivlərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan/(əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş) pul vəsaitlərinin axını		321,884	235,797
Əməliyyat aktiv və passivlərində dəyişikliklər			
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlarda xalis (artma)/azalma		16,918	(175,485)
Digər banklardan alınacaq vəsaitlərdə xalis azalma/(artma)		54,292	(187,879)
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslarda xalis artma		(1,494,736)	(1,002,799)
Ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızlarında xalis azalma/(artma)		144,386	(148,434)
Digər aktivlərdə xalis (artma)/azalma		(1,505)	18,291
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlərdə xalis artma		25,219	2,278
Müştəri hesablarında xalis artma		820,739	1,655,020
Buraxılmış borc qiymətli kağızlarında xalis artma		1,293	33,050
Digər passivlərdə xalis artma		153,892	1,582
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan xalis pul vəsaitləri		42,382	431,421
İnvestisiya fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Satıla bilən investisiya kağızlarının satılmasından daxilolmalar		-	10,990
Binalar və avadanlıqların alınması	13	(79,141)	(107,062)
Binalar və avadanlıqların satılmasından daxilolmalar	13	-	5,950
Əldə edilmiş dividend gəlirləri		-	120
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	13	(8,327)	(3,955)
Assosiasiya olunmuş və birgə müəssisələrə investisiyaların satılmasından daxilolmalar		-	165
İnvestisiya fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri		(87,468)	(93,792)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Borc götürülmüş digər vəsaitlərdən daxilolmalar		293,132	18,214
Borc götürülmüş digər vəsaitlərin ödənilməsi		(14,396)	(17,199)
Adi səhmlərin emissiyası		24,100	50,000
Ödənilmiş dividendlər	25	(53,372)	(33,061)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən daxil olan/(maliyyələşdirmə fəaliyyətinə yönəlmiş) xalis pul vəsaitləri		249,464	17,954
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən yaranan məzənnə fərqlərinin təsiri			
		(26,320)	433
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artma			
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		178,058	356,016
		1,113,792	757,776
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		1,291,850	1,113,792

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı
Konsolidasiya Edilmiş Səhmdar Kapitalında Dəyişikliklər Hesabatı

	Qeyd	Nizam- namə kapitalı	Binalar üzrə yenidən qiymətlən- dirmə ehtiyatı	Xarici valyutanın çevrilməsi üzrə məcmu ehtiyat	Satıla bilən investisiya kağızları üzrə ədalətli dəyər zərəri üçün ehtiyat	Bölüş- dürül- məmiş mənfəət	Səhmdar kapitalının cəmi
<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>							
1 yanvar 2004-cü il tarixinə qalıq		50,000	9,261	9,109	(4,145)	114,524	178,749
Səhm emissiyası	20	50,000	-	-	-	-	50,000
Məzənnə fərqləri		-	-	3,868	-	-	3,868
Satıla bilən investisiya kağızları üzrə xalis ədalətli dəyər gəliri, vergi çıxılmaqla		-	-	-	2,125	-	2,125
Ədalətli dəyər zərəri üzrə qalığın konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərəri hesabatına köçürülməsi		-	-	-	2,020	-	2,020
Digər kapital ödənişləri	13, 29	-	-	-	-	(886)	(886)
Digər hərəkətlər		-	(548)	-	-	(206)	(754)
İl üzrə xalis mənfəət		-	-	-	-	69,470	69,470
Elan edilmiş dividendlər	25	-	-	-	-	(38,531)	(38,531)
31 dekabr 2004-cü il tarixinə qalıq		100,000	8,713	12,977	-	144,371	266,061
Səhm emissiyası	20	24,100	-	-	-	-	24,100
Realizasiya olunmuş yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı		-	805	-	-	-	805
Məzənnə fərqləri		-	-	(8,041)	-	-	(8,041)
Binaların yenidən qiymətləndirilməsi	13, 24	-	103,770	-	-	-	103,770
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	13, 24	-	(22,829)	-	-	-	(22,829)
İl üzrə xalis mənfəət		-	-	-	-	101,647	101,647
Elan edilmiş dividendlər	25	-	-	-	-	(48,000)	(48,000)
31 dekabr 2005-ci il tarixinə qalıq		124,100	90,459	4,936	-	198,018	417,513

1 Giriş

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2005-ci il tarixində bitən il üçün Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq Azərbaycan Beynəlxalq Bankı (Bank) və onun törəmə müəssisələri ("birlikdə "Grup" adlandırılacaq) üçün tərtib edilmişdir.

Əsas fəaliyyət növləri. Azərbaycan Beynəlxalq Bankı 1991-ci ildə tamamilə dövlətə məxsus olan bank kimi təsis olunmuş və fəaliyyət göstərməkdədir. 28 oktyabr 1992-ci il tarixində Bank səhmdar kommersiya bankına çevrilmiş və Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi Bankın elan edilmiş və buraxılmış nizamnamə kapitalının 50.2% səhmdar payını əldə etməklə, onun əsas səhmdarı olmuşdur. Bank, Azərbaycan Respublikasında kommersiya bank xidmətləri göstərmək məqsədilə qeydə alınmış və 30 dekabr 1992-ci il tarixindən Azərbaycan Respublikası Milli Bankı ("ARMB") tərəfindən verilmiş ümumi bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. Bankın nizamnamə kapitalındakı dövlətə məxsus payın özəlləşdirilməsi haqqında 1 mart 2005-ci il tarixli Prezident Fərmanı qüvvəyə minmişdir. Həmin Fərmana əsasən hökumət Bankın nizamnamə kapitalında dövlətə məxsus payın hissələrə bölünüb özəlləşdirilməsi və ya açıq bazarda, eləcə də beynəlxalq maliyyə bazarlarında əlavə səhm emissiyası yolu ilə Bankın nizamnamə kapitalında dövlətə məxsus olan payını tədricən azaldacaqdır.

Bankın baş ofisi Bakıda (Azərbaycan) yerləşir. Bankın Azərbaycan Respublikasında 36 filialı, 103 xidmət bölməsi vardır (31 dekabr 2004: 35 filial, 105 xidmət bölməsi). 31 dekabr 2005-ci il tarixinə Qrupun 1,525 işçisi vardır (31 dekabr 2004: 1,352 işçi). Bu işçilərdən 1,240 nəfəri Bankda, 58 nəfəri Beynəlxalq Sığorta Şirkətində, 35 nəfəri Azərikard MMC-də, 7 nəfəri Azərilizinq şirkətində, 64 nəfəri "İnter" peşəkar futbol klubunda və 121 nəfəri səhmləri bütünlüklə Qrupa məxsus olan Rusiya Federasiyasındakı törəmə müəssisəsində çalışır (31 dekabr 2004: işçilərdən 1,140 nəfəri Bankda, 45 nəfəri Beynəlxalq Sığorta Şirkətində, 30 nəfəri Azərikard MMC-də, 5 nəfəri Azərilizinq şirkətində, 54 nəfəri "İnter" peşəkar futbol klubunda və 78 nəfəri səhmləri bütünlüklə Qrupa məxsus olan Rusiya Federasiyasındakı törəmə müəssisəsində çalışır).

Qrupun hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilən törəmə, assosiasiya olunmuş və birgə müəssisələri haqqında ətraflı məlumat 30 sayılı Qeyddə açıqlanır.

24 yanvar 2002-ci il tarixində səhmləri bütünlüklə Qrupa məxsus olan törəmə müəssisə - Azərbaycan Beynəlxalq Bankı-Moskva ("ABB-Moskva"), Rusiya Federasiyasında, Moskva şəhərində qeydiyyatdan keçmişdir. ABB-Moskvanın nizamnamə kapitalı 10,000,000 Avro təşkil edir. ABB-Moskva, məhdud məsuliyyətli cəmiyyət kimi fəaliyyət göstərən kommersiya bankıdır. ABB-Moskva, 25 yanvar 2002-ci il tarixində Rusiya Federasiyası Mərkəzi Bankı ("RFMB") tərəfindən verilmiş lisenziya əsasında fəaliyyət göstərməyə başlamışdır. Həmin lisenziyaya əsasən ABB-Moskva hüquqi şəxslərlə Rus rublu və xarici valyutada bank əməliyyatları aparmaq imkanı əldə etmişdir. Qeydiyyatdan alındıqdan sonra ilk iki il ərzində yerli qanunvericiliyin tələblərinə görə ABB-Moskvanın fiziki şəxslərdən depozitlər cəlb etməsinə məhdudiyət qoyulmuşdur. 1 dekabr 2004-cü il tarixində ABB-Moskva fiziki şəxslərə tam həcmli bank xidmətləri göstərmək üçün RFMB-dən lisenziya almışdır. ABB-Moskvanın əsas fəaliyyəti kommersiya bank xidmətlərindən ibarətdir. ABB-Moskvanın hüquqi ünvanı belədir: Rusiya Federasiyası, Moskva, Tverskaya küç, 6, bina 2. ABB-Moskvanın 28 may 2003-cü il tarixində Sankt-Peterburqda və 25 avqust 2005-ci il tarixində Yekaterinburqda filialları açılmışdır.

5 fevral 2002-ci il tarixində səhmləri bütünlüklə Qrupa məxsus olan törəmə müəssisə – Beynəlxalq Sığorta Şirkəti ("Törəmə Sığorta müəssisəsi") Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində dövlət qeydiyyatına alınmışdır. Törəmə Sığorta müəssisəsi Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi tərəfindən 1 aprel 2002-ci il tarixində verilmiş AB 029205 nömrəli sığorta lisenziyasına və 16 avqust 2002-ci il tarixində həmin lisenziyaya edilmiş əlavəyə əsasən fəaliyyət göstərir. Törəmə sığorta müəssisəsinin nizamnamə kapitalının artırılmasına dair Qrupun Müşahidə Şurasının 24 dekabr 2004-cü il tarixli qərarına əsasən Beynəlxalq Sığorta Şirkətinin nizamnamə kapitalı 2005-ci il ərzində AZM 20,000 milyon artırılaq AZM 44,000 milyona çatdırılmışdır.

Törəmə sığorta müəssisəsinin təklif etdiyi xidmətlərə tibb sığortası, gəmi sahiblərinin üçüncü tərəf qarşısında məsuliyyəti, gəmi korpusunun sığortası, əmlak, bədbəxt hadisə, həyat, fərdi sığorta, bank risklərinin sığortası və təkrar sığorta daxildir. 2004-cü ildə törəmə sığorta müəssisəsi, yanğından icbari sığorta və öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi üzrə məsuliyyətin sığortası üçün əlavə lisenziyalar almışdır. Törəmə sığorta müəssisəsinin hüquqi ünvanı belədir: Azərbaycan Respublikası, Bakı, C. Cabbarlı küç, 46.

Qrupun törəmə sığorta müəssisəsi olan Beynəlxalq Sığorta Şirkəti 7 oktyabr 2002-ci il tarixində İnter Protekt Re AG təkrar sığorta şirkətini yaratmışdır. Bu sığorta şirkəti İsvaçrenin Sürix şəhərində notarial qeydiyyatdan keçmişdir. 30 sayılı Qeydə baxın.

Səhmləri 100% Banka məxsus olan Azərikard MMC 3 may 1996-cı il tarixində məhdud məsuliyyətli cəmiyyət kimi yaradılmışdır. Azərikard MMC Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində 4 iyul 1996-cı il tarixində dövlət qeydiyyatına alınmış və 1997-ci ildən fəaliyyət göstərməyə başlamışdır. Azərikard MMC, MasterCard və Visa International beynəlxalq ödəmə sistemlərinin lisenziyaları əsasında Azərbaycan Respublikasında plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə klirinq və prosesinq mərkəzi kimi fəaliyyət göstərir.

Azərikard MMC hal-hazırda Azərbaycan Respublikasında plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə klirinq və avtorizasiya xidmətləri göstərən yeganə şirkətdir. Azərikard MMC-nin hüquqi ünvanı belədir: Azərbaycan Respublikası, Bakı AZ1005, Nizami küç, 67.

1 Giriş (davamı)

“Inter” peşəkar futbol klubu 20 iyun 2004-cü il tarixində Bank ilə Azərikard MMC tərəfindən yaradılmışdır və Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində dövlət qeydiyyatına alınmışdır. Bank ilə Azərikard MMC arasında imzalanmış təsis müqavilələrinə əsasən peşəkar futbol klubunun nizamnamə kapitalı AZM 2,011 milyon müəyyən edilmişdir. Bu məbləğin AZM 1,500 milyonu Bank, AZM 511 milyonu isə Azərikard MMC tərəfindən qoyulmuşdur. Klub Azərbaycan Futbol Federasiyaları Assosiasiyasının üzvüdür və hazırda ölkənin aparıcı peşəkar futbol klublarından biridir.

“Azərilizing” törəmə müəssisəsi 18 iyun 1999-cu il tarixində Qrup tərəfindən təsis edilmişdir. Şirkətin nizamnamə kapitalı AZM 1,845 milyon təşkil edir. 29 iyul 2004-cü il tarixində törəmə lizinq müəssisəsinin nizamnamə kapitalı Qrup tərəfindən AZM 1,655 milyon məbləğində əlavə maliyyə qoyuluşu hesabına artırılmışdır. Nəticədə, törəmə lizinq müəssisəsinin 31 dekabr 2005-ci il tarixinə nizamnamə kapitalı AZM 3,500 milyon (31 dekabr 2004: AZM 3,500 milyon) olmuşdur.

Bankın hüquqi ünvanı və fəaliyyət ölkəsi. Bankın hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir:

Nizami küçəsi 67,
Bakı, AZ-1005
Azərbaycan Respublikası

Əməliyyat valyutası. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə (“milyon AZM”) əks olunmuşdur.

2 Qrupun Əməliyyat Mühiti

Azərbaycan Respublikasında yeni yaranmış bazar iqtisadiyyatına xas xüsusiyyətlər, o cümlədən digər ölkələrdə sərbəst dövrəli valyuta hesab edilməyən valyutanın, xarici valyuta əməliyyatları üzrə məhdudlaşdırıcı nəzarət sisteminin mövcudluğu və nisbətən yüksək inflyasiya və iqtisadi artım müşahidə olunmaqdadır. Azərbaycanın bank sektoru ictimai fikirdəki mənfəə dəyişikliklərə və iqtisadi şəraitə qarşı həssasdır. Bəzən Azərbaycan iqtisadiyyatında likvidlik riskləri ilə əlaqədar olaraq bank sektoruna inamın azalması halları müşahidə olunur. Bank sektorundakı iqtisadi tendensiyaları və aparılacaq islahatları, habelə Azərbaycanın bank sektorunda likvidlik və ya inamın azalması hallarının Qrupun maliyyə vəziyyətinə mümkün təsirini qabaqcadan proqnozlaşdırmaq mümkün deyil.

Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyində tez-tez müxtəlif şərhlər və dəyişikliklər baş verir. Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən bankların üzleşdiyi çətinliklərə müflisləşmə haqqında qanunvericiliyin gələcəkdə təkmilləşdirilməsi zərurəti, girovun qeydiyyatı və istifadəsi üzrə rəsmiləşdirilmiş prosedurların çatışmazlığı, eləcə də qanunvericilik və vergi sistemi ilə bağlı digər maneələr daxildir. Azərbaycan Respublikasında iqtisadi inkişafın gələcək perspektivləri Hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi, maliyyə və monetar islahatların effektivliyindən, eləcə də hüquqi, normativ və siyasi hadisələrin gedişatından xeyli dərəcədə asılıdır.

3 Hesabatların Tərtib Edilməsinin və Mühəsibat Uçotunun Əsas Prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsas prinsipləri. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları, yenidən qiymətləndirilmiş binalar və avadanlıqlar, eləcə də satıla bilən investisiya kağızları istisna olmaqla, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına (“BMHS”) uyğun olaraq ilkin dəyər prinsipinə əsasən hazırlanmışdır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas mühəsibat prinsipləri aşağıda göstərilir. Həmin mühəsibat prinsipləri xüsusi qeydlər göstərilmədiyi halda təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları. Törəmə müəssisələr Qrupun birbaşa və ya dolayısı ilə səsvərmə hüquqlu səhmlərinin 50%-dən artıq hissəsinə sahib olduğu və ya qazanc əldə etmək məqsədilə onun maliyyə və əməliyyat siyasətinə nəzarət etmək gücü olduğu müəssisələr və digər təşkilatlardır. Qrupun digər müəssisəyə nəzarət etməsini müəyyənləşdirərkən istifadə edilməsi və ya dəyişdirilməsi mümkün olan potensial səsvərmə hüquqlarının mövcudluğu və təsiri nəzərə alınır. Törəmə müəssisələr, onların əməliyyatları üzrə effektiv nəzarət Qrupa keçdiyi andan (alqı tarixindən) konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir və nəzarətin itirildiyi tarixdən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır.

Şirkətdaxili əməliyyatlar, qalıqlar və qrup şirkətləri arasındakı əməliyyatlar üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından silinir; realizasiya olunmamış zərərər də dəyərin əldə edilməsi halları istisna olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır. Bank törəmə müəssisələri ilə birlikdə Qrup tərəfindən qəbul edilmiş qaydalara uyğun vahid uçot siyasəti tətbiq edir.

3 Hesabatların Tərtib Edilməsinin və Mühəsibat Uçotunun Əsas Prinsipləri (davamı)

Assosiasiya olunmuş müəssisələr. Assosiasiya olunmuş müəssisələr Qrupun səsvermə hüquqlu səhmlərinin adətən 20%-50% hissəsini özündə cəmləşdirən və Qrupun əhəmiyyətli təsir göstərdiyi, lakin nəzarət etmədiyi müəssisələrdir. Assosiasiya olunmuş müəssisələrə investisiyalar pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən qeydə alınır və əvvəlcə ilkin dəyərle qeydə alınır. Assosiasiya olunmuş müəssisələrin balans dəyərində yığılmış mümkün zərərlər çıxılmaqla (əgər varsa) alqı nəticəsində yaranan qudvil daxildir. Alqı tarixindən sonra assosiasiya olunmuş müəssisələrin mənfəət və zərərlərində Qrupun payı konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatında, alqı tarixindən sonra ehtiyatlar üzrə dəyişikliklərdə payı isə səhmdar kapitalında dəyişikliklər hesabatında qeydə alınır. Əgər assosiasiya olunmuş müəssisənin zərərlərində Qrupun payı, eləcə də hər hansı digər təminatlız alacaqları investisiyaların balans dəyərində bərabər və ya ondan artıqdırsa, Qrup gələcək zərərlərdəki payını (Qrupun assosiasiya olunmuş müəssisənin adından üzərinə öhdəlik götürməsi və ya ödənişlər etməsi halları istisna olmaqla) konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydə almır.

Qrup və onun assosiasiya olunmuş müəssisələri arasında əməliyyatlar üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər Qrupun assosiasiya olunmuş müəssisələrdəki payı həcmində silinir; bundan əlavə, realizasiya olunmamış zərərlər də köçürülən aktivin dəyərində azalması üzrə əlamətlərin mövcud olduğu hallardan başqa maliyyə hesabatlarından silinir.

Əsas ölçü anlayışları. Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə vasitələri maya dəyərində, ədalətli dəyər və ya amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Maya dəyəri alqı zamanı aktiv almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitləri və ya onların ekvivalentlərinin məbləği və yaxud ödənilmiş digər məbləğlərin ədalətli dəyəridir və *əməliyyat xərclərini* daxil edir. *Əməliyyat xərcləri* maliyyə vasitəsinin alqısı, emissiyası və ya satışına birbaşa aid olan marjinal xərcləri əks etdirir. Marjinal xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərcləri nəzərdə tutur. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici agentlər və fond birjalarına ödəmələr, pul köçürmələri üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc təminatları və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya holding xərcləri maliyyə xərclərinə daxil edilmir.

Ədalətli dəyər kommersiya cəhətdən müstəqil əqdlər daxilində bilikli və maraqlı tərəflər arasında aktivin mübadilə edilə bildiyi və ya öhdəliyin yerinə yetirilədiyi məbləği təşkil edir. Ədalətli dəyər aktiv bazarda alınıb satılan maliyyə aktivləri üçün cari bazar qiyməti və maliyyə passivləri üçün cari sorğu qiymətidir. Bir-birinin bazar risklərini örtən aktiv və passivlər üçün Qrup risk mövqələrinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi məqsədilə ədalətli dəyərin yaradılmasında əsas kimi orta bazar qiymətlərindən istifadə edə bilər və xalis açıq mövqeyə uyğun olaraq bazar və ya sorğu qiyməti tətbiq edə bilər. Maliyyə vasitəsi aktiv bazarda o zaman sərbəst surətdə alınıb satıla bilən aktiv kimi qəbul edilir ki, onların qiyməti hər hansı fond birjasından və ya maliyyə institutundan hazır və müntəzəm şəkildə əldə edilə bilsin və normal şərtlər daxilində mütəmadi surətdə baş verən bazar əməliyyatları nəticəsində ortaya çıxan real qiymətləri əks etdirsin.

Aktiv bazarlardan başqa, kommersiya cəhətdən müstəqil əqdlər daxilində baş verən ən son əməliyyatlar cari ədalətli dəyərin əsasını təşkil edir. Ən son əməliyyatlar nəticəsində yaranan qiymətlər cari ədalətli dəyəri əks etdirmədikdə (əgər əməliyyat məcburi və təcili satış olduqda) onlar müvafiq olaraq təshih edilir. Müəssisənin məcburi, könülsüz və təcili əməliyyatlar nəticəsində aldığı və yaxud ödədiyi məbləğlər ədalətli dəyər kimi qəbul edilə bilməz.

Müəyyən maliyyə vasitələri üçün müstəqil bazar qiymətləri haqqında məlumat mövcud olmadıqda, onların ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün investisiya qoyulan müəssisələrin diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti və maliyyə məlumatları kimi qiymətləndirmə üsulları tətbiq edilir. Qiymətləndirmə üsulları müşahidə edilə bilən bazar məlumatları ilə dəstəklənməyən fərziyyələrin istifadə olunmasını tələb edə bilər. Bu fərziyyələrin hər hansı birinin mümkün alternativlə əvəzləşdirilməsi əhəmiyyətli dərəcədə fərqli mənfəət, gəlir, cəmi aktiv və passivlərin yaranması ilə nəticələnirsə, bu halda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında açıqlama verilir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas ödəmələr çıxılmaqla, hesablanmış faizləri üstə gəlməklə maliyyə vasitəsinin və yaranmış mümkün zərərlər üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla maliyyə aktivlərinin ilkin qeydə alındığı məbləği əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniləcək məbləğ üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon və amortizasiya olunmuş diskont ayrı olaraq göstərilir və müvafiq balans maddələrinin balans dəyərlərinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu dedikdə balans dəyəri üzrə sabit dövr faiz dərəcəsi (effektiv faiz dərəcəsi) əldə etmək üçün faiz gəlir və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodu başa düşülür. Effektiv faiz dərəcəsi, maliyyə vasitəsinin gözlənilən müddəti və ya uyğun olduqda daha qısa müddət ərzində təxmin edilən gələcək mədaxil və ya məxaric pul vəsaitlərini (kreditlər üzrə gələcək zərərlər istisna olmaqla) maliyyə vasitəsinin xalis balans dəyərində dəqiq diskontlaşdırılan dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə alətində nəzərdə tutulan dəyişən faiz dərəcəsi üzrə krediti əks etdirən mükafat və ya diskont və yaxud bazar faiz dərəcələrinə uyğunlaşdırılmayan digər fərqlər istisna olmaqla, dəyişən faiz vasitələri üzrə pul vəsaitləri axınına faiz dərəcələrinin dəyişdirilməsi tarixinə qədər diskont edir. Bu cür mükafat və ya diskontlar maliyyə vasitəsinin gözlənilən müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərində hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün haqlar daxildir (gəlir və xərclərin uçotu siyasətinə baxın).

3 Hesabatların Tərtib Edilməsinin və Mühasibat Uçotunun Əsas Prinsipləri (davamı)

Maliyyə vasitələrinin ilkin uçotu. Mənfəət və zərər hesabatında ədalətli dəyerdə göstərilən diling əməliyyatları üçün qiymətli kağızlar, derivativlər və digər maliyyə vasitələri əvvəlcə ədalətli dəyerdə qeydə alınır. Bütün digər maliyyə vasitələri əməliyyat xərclərini daxil etməklə ədalətli dəyerdə qeydə alınır. İlkin uçot zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. İlkin uçot zamanı yaranan gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Əməliyyat qiyməti eyni maliyyə vasitəsilə müşahidə olunan digər cari bazar əməliyyatları və yaxud yalnız müşahidə olunan bazarlardan əldə edilən məlumatlara əsaslanan qiymətləndirmə üsulu ilə sübut edilir.

Qanunvericilik və ya bazar konvensiyası ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə vasitələrinin bütün digər alqı və satışları ("müntəzəm" alqı və satışlar), Qrupun maliyyə vasitəsinə təchiz etmək öhdəliyini üzərinə götürdüyü əməliyyat tarixində qeydə alınır. Maliyyə vasitələrinin bütün digər alqı və satışları hesablaşma tarixində qeydə alınır. Həmin maliyyə vasitələrinin qüvvəyə minmə tarixi ilə hesablaşma tarixi arasında baş verən dəyər dəyişikliyi (ilkin dəyər və ya amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan aktivlər istisna olmaqla) aşağıdakı şəkildə qeydə alınır: diling əməliyyatları üçün qiymətli kağızlar, derivativlər və ədalətli dəyərindəki dəyişikliyi mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınan digər maliyyə aktivləri üçün mənfəət və zərər hesabatında; satıla bilən investisiya kağızları üçün isə kapital hesablarında.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə bir gün ərzində nağd pula çevrilə bilən məbləğlər, eləcə də ARMB-də Azərbaycan Manatı ilə saxlanılan məcburi ehtiyatlar daxildir. Overnayt depozitlər istisna olmaqla, bütün qısamüddətli banklararası yerləşdirmələr digər banklardan alınacaq vəsaitlərə daxil edilir. Bloklaşdırılmış məbləğlər pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən çıxarılır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

ARMB-də xarici valyutada yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar. ARMB-də xarici valyutada yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar maya dəyərində qeydə alınmaqla, Qrupun gündəlik əməliyyatlarını maliyyələşdirmək üçün nəzərdə tutulmayan məcburi ehtiyat depozitlərini əks etdirir və bu səbəbdən konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatının tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlər. Digər banklardan alınacaq vəsaitlər Qrup tərəfindən müxbir banklara nağd pul verildiyi zaman qeydə alınır. Bu zaman, Qrup təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılacaq sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən qeyri-derivativ maliyyə vasitəsinin ticarətini planlaşdırmır. Digər banklardan alınacaq vəsaitlər maya dəyərində qeydə alınır.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar Qrup tərəfindən təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılacaq sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən qeyri-derivativ maliyyə vasitəsinin müştəridən alınması və ya buraxılması məqsədilə nağd pul verildiyi zaman qeydə alınır. Bu halda Qrup həmin maliyyə vasitəsinin ticarətini planlaşdırmır. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar maya dəyərində qeydə alınır.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan maliyyə aktivləri üzrə mümkün zərər. Maliyyə aktivinin ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın ("zərər halları") nəticəsində yaranmış və etibarlı şəkildə təxmin edilə bilən maliyyə aktivini və ya maliyyə aktivləri qrupu üzrə gələcək pul vəsaitlərinin məbləğinə və ya vaxtına təsir göstərən mümkün zərərlər mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Qrup ayrıca qiymətləndirilən maliyyə aktivini (əhəmiyyətli və ya əhəmiyyətsiz) üzrə mümkün zərərlərin baş verməsinə dair hər hansı obyektiv sübutun mövcud olmadığını müəyyən etdikdə, o, həmin aktivini analoji kredit riskinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna aid edir və onları mümkün zərərlərə qarşı kollektiv şəkildə qiymətləndirir.

Aktivlər üzrə mümkün zərərlərin kollektiv şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri analoji kredit risk xüsusiyyətlərinə əsasən qruplaşdırılır. Həmin xüsusiyyətlər qiymətləndirilən aktivlərin müqavilə üzrə şərtlərinə uyğun olaraq borcalanlar tərəfindən bütün məbləğlərin ödənilməsi qabiliyyətinin göstəricisi olmaqla, bu cür aktivlər qrupu üzrə gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin təxmin edilməsi üçün uyğundur.

Mümkün zərərlərə qarşı kollektiv şəkildə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri qrupuna daxil olan pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti həmin aktivlərin müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, rəhbərliyin keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində vaxtı keçəcək məbləğlərin həcmi ilə münasibətdə təcrübəsinə və vaxtı keçmiş məbləğlərin geri ödənilməsinə əsasən təxmin edilir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini əks etdirmək və cari dövrdə mövcud olmayan keçmiş şəraitin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə əvvəlki təcrübə müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənir.

Aktivin balans dəyərini effektiv faiz dərəcəsilə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərində (kreditlər üzrə baş verməmiş gələcək zərərlər istisna olmaqla) silmək üçün aktivlər üzrə mümkün zərərlər ehtiyat hesabında qeydə alınır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivini üzrə təxmin edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərində hesablanması girovun əldə edilməsi və satılması xərcləri çıxılmaqla, girov nəticəsində yarana bilən (girovun olub-olmaması ehtimal edildikdə) pul vəsaitlərinin hərəkətinə əks etdirir.

3 Hesabatların Tərtib Edilməsinin və Mühasibat Uçotunun Əsas Prinsipləri (davamı)

Aktivlər üzrə mümkün zərərlərin məbləği, sonrakı dövrdə baş vermiş hadisəyə görə azalarsa və həmin azalma obyektiv olaraq zərərin qeydə alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə (məsələn, borcaların kredit reytingi üzrə mümkün zərər kimi) aid edilərsə, mənfəət və zərər hesabatındakı ehtiyat hesabı təshih etməklə, əvvəl qeydə alınmış mümkün zərər üzrə əks mühasibat düzəlişi aparılır.

Aktivlər qaytarıla bilmədikdə onlar, aktivin və ya onun hissəsinin bərpa olunması üçün bütün zəruri prosedurların tamamlanmasından və zərərin məbləğinin müəyyən edilməsindən sonra müvafiq zərər ehtiyatından silinir.

Satıla bilən investisiya kağızları. Bu kateqoriyaya, Qrup tərəfindən qeyri-müəyyən müddət ərzində saxlanması nəzərdə tutulan və likvidlik tələblərinin ödənilməsi və yaxud faiz dərəcələri, valyuta məzənnələri və ya səhmlərin dəyərinin dəyişməsi ilə əlaqədar olaraq hər an satıla bilən investisiya kağızları daxildir.

Satıla bilən investisiya kağızları ədalətli dəyerdə qeydə alınır. Satıla bilən borc qiymətli kağızları üzrə faiz gəlirləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablanır və mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Satıla bilən səhmlər üzrə dividendlər Bankın həmin səhmlər üzrə ödənişləri qəbul etmək hüququ müəyyən edildikdə, mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Ədalətli dəyerdəki dəyişikliklərin bütün digər elementləri investisiya uçotdan çıxarılanadək və ya ehtimal olunan zərər üçün ehtiyat yaradılanadək kapital hesabında təxirə salınır. Bu zaman yaranan məcmu gəlir və ya zərər kapital hesabından mənfəət və zərər hesabatına silinir.

Satıla bilən investisiya kağızlarının ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın ("zərər halları") nəticəsində yaranmış mümkün zərərlər mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Satıla bilən investisiya kağızları üzrə zərər, həmin investisiya kağızları üzrə ədalətli dəyərin onların balans dəyərindən artıq olduğu halda yaranır. Alqı dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasında fərq kimi qiymətləndirilən məcmu zərər, əvvəlki dövrlərdə mənfəət və zərər hesabatında həmin aktiv üzrə qeydə alınmış hər hansı zərəri çıxarmaqla, kapital hesabından silinərək mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Qiymətli kağızlar üzrə mümkün zərərlər üçün mənfəət və zərər hesabatında əks mühasibat düzəlişi aparılır. Satıla bilən borc qiymətli kağızlar üzrə ədalətli dəyər sonrakı dövrdə baş vermiş hadisəyə görə artarsa və həmin artım obyektiv olaraq zərərin mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə aid edilərsə, cari dövrün mənfəət və zərər hesabatında mümkün zərər üzrə əks mühasibat düzəlişi aparılır.

Ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızları. Bu kateqoriyaya Qrupun ödəmə müddəti tamamlananadək saxlamaq niyyəti və imkanı olduğu təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılacaq və müəyyən edilmiş ödəmə müddəti olan sərbəst surətdə alınıb satıla bilən qeyri-derivativ maliyyə aktivləri daxildir. Rəhbərlik ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızlarının müvafiq təsnifatını ilkin uçot zamanı müəyyən edir və həmin təsnifatın uyğunluğunu hər bir balans tarixində yenidən nəzərdən keçirir. Ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızları amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Satın alınmış güzəştli borc vəərəqləri. Satın alınmış güzəştli borc vəərəqləri məzmunundan asılı olaraq diling əməliyyatları üçün qiymətli kağızlar və ya digər banklardan alınacaq vəsaitlər, yaxud müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar kateqoriyasına daxil edilir və bu kateqoriyadan olan aktivlərin uçot qaydalarına uyğun olaraq qeydə alınır, ölçülür və uçot aparılır.

İnvestisiya mülkiyyəti. İnvestisiya mülkiyyəti icarə gəlirləri əldə etmək və ya gələcəkdə daha yüksək qiymətə satılmaq məqsədilə icarəyə verilmiş və Qrupun istifadəsində olmayan mülkiyyətdir.

İnvestisiya mülkiyyəti, yığılmış amortizasiyanı və lazım olduqda ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatı çıxarmaqla, ilkin dəyerdə qeydə alınır. İnvestisiya mülkiyyəti üzrə mümkün zərərlərin mövcudluğunu göstərən əlamətlər mövcud olduqda, Qrup bərpa dəyərini satış xərcləri çıxılmaqla, onun istifadə dəyəri və ədalətli dəyərindən daha yüksək olan dəyər kimi təxmin edir. İnvestisiya mülkiyyətinin balans dəyəri, mənfəət və zərər hesabına onun bərpa dəyərinə qədər azaldılır. Aktivlərin bərpa dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə əvvəlki illərdə qeydə alınmış mümkün zərərlər üzrə əks mühasibat düzəlişi aparılır.

Qudvil. Qudvil alqı tarixində alınmış törəmə/assosiasiya olunmuş müəssisənin identifikasiya edilə bilən aktiv və passivlərindəki alıcının payının ədalətli dəyər üzərində olan artıq dəyərini əks etdirir. Törəmə müəssisələrin alqısı nəticəsində yaranan qudvil konsolidasiya edilmiş balans hesabatında ayrı, assosiasiya olunmuş müəssisələrin alqısı nəticəsində yaranan qudvil isə assosiasiya olunmuş müəssisələrə investisiya kimi göstərilir. Qudvil yığılmış mümkün zərərləri çıxarmaqla (əgər varsa) ilkin dəyerdə qeydə alınır.

Qrup qudvil üzrə mümkün zərərlərin mövcudluğunu göstərən əlamətlərin olub-olmadığını ən azı hər il qiymətləndirir. Qudvil biznes kombinasiyasının sinerjiyasından mənfəət yaradacaq alıcının nağd pul yaradan vahidləri və ya nağd pul yaradan vahidlər qrupu üzrə bölüşdürülür. Bu cür vahidlər və ya vahidlər qrupu Qrupun qudvilə nəzarət etdiyi ən aşağı səviyyəni əks etdirir və seqmentdən böyük olmur. Qudvilin aid edildiyi nağd pul yaradan vahidin tərkibinə həyata keçirilən əməliyyatın silinməsi üzrə yaranan gəlir və ya zərəre silinən əməliyyat üzrə qudvilin balans dəyəri və saxlanılan nağd pul yaradan vahidin bir hissəsi daxildir. Qudvilin balans dəyəri silinən əməliyyatın nisbi dəyəri əsasında ölçülür.

3 Hesabatların Tərtib Edilməsinin və Mühasibat Uçotunun Əsas Prinsipləri (davamı)

Binalar və avadanlıqlar. Binalar və avadanlıqlar, yığılmış amortizasiyanı və lazım olduqda ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatı çıxmaqla, ilkin dəyərdə və ya yenidən qiymətləndirilmiş dəyərdə qeydə alınır. Yenidən qiymətləndirmə aktivin xalis qalıq dəyərini bazar dəyərində oxşar məbləğə dəyişdirmək üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bundan əlavə, Qrupun binasının dəyəri əvvəlki illərdə müstəqil daşınmaz əmlak şirkəti tərəfindən qiymətləndirilmiş və yaranan fərq binalar və avadanlıqlar üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatına daxil edilmişdir. Səhmdar kapitalında dəyişikliklər hesabatında əks etdirilmiş yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı, yenidən qiymətləndirilmiş aktivin təxmin edilən faydalı xidmət müddəti ərzində birbaşa olaraq bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür. Alınmış törəmə müəssisələrə məxsus olan binalar və avadanlıqların dəyəri alqı tarixində aktivlərin təxmin edilən ədalətli dəyərini əks etdirir.

Başa çatdırılmamış tikinti işləri lazım olduqda ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatı çıxmaqla, ilkin dəyərdə qeydə alınır. Tikinti işləri üzrə ilkin dəyərə şərtlərə cavab verən aktivlərin tikintisini maliyyələşdirmək üçün borc götürülmüş konkret və müxtəlif xərclərə çəkilən borc xərcləri daxildir. Tikinti işləri tamamlanıqdan sonra həmin aktivlər balans dəyərində müvafiq binalar və avadanlıqlar kateqoriyasına köçürülür. Başa çatdırılmamış tikintilər üçün tikinti işləri başa çatdırılmayana qədər amortizasiya hesablanır.

Kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Binalar və avadanlıqların əsas hissələrinin və ya komponentlərinin dəyişdirilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr istismardan çıxarılır.

Binalar və avadanlıqlar üzrə mümkün zərərlər mövcud olduqda, onlar satış xərcləri çıxılmaqla binalar və avadanlıqların istifadə dəyəri və ədalətli dəyərindən daha yüksək olan dəyərində qədər azaldılır. Aktivin balans dəyərindəki azalma mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Satış xərcləri çıxılmaqla, aktivin istifadə dəyəri və ya ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə əvvəlki illərdə qeydə alınmış mümkün zərərlər üzrə əks mühasibat düzəlişi aparılır.

Binalar və avadanlıqların satışından daxilolmaları onların balans dəyəri ilə müqayisə edərkən yaranan gəlir və zərər, mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır.

Amortizasiya. Torpaq üçün amortizasiya hesablanır. Binalar və avadanlıqlar üzrə amortizasiya onların ilkin dəyərini qalıq dəyərində bölmək üçün təxmin edilən faydalı xidmət müddəti ərzində bərabər aşınma prinsipinə əsasən aşağıdakı illik amortizasiya dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır:

	2005	2004
Binalar	5%	5%
İcarəyə alınmış aktivlərin əsaslı təmiri	10%-15%	12%-15%
Kompüterlər və digər rabitə avadanlıqları	25%	25%
Plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə avadanlıqlar	33%	33%
Mebel, qurğular, bankomatlar və sair avadanlıqlar	25%	25%
Nəqliyyat vasitələri	25%	25%

Aktivin artıq köhnəliyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Qrupun həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Qrup aktivini onun fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözlədikdə, aktivin qalıq dəyəri sifirə bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyərləri və faydalı xidmət müddətləri lazım olduqda hər bir balans tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Qrupun bütün qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı xidmət müddətinə malik olmaqla əsasən kapitallaşdırılmış kompüter proqram təminatından ibarətdir.

Əldə edilmiş proqram təminatı lisenziyaları həmin proqram təminatını almaq və xüsusi proqram şəklində istifadə etmək üçün çəkilmiş xərclər nəzərə alınmaqla kapitallaşdırılır. Qrup tərəfindən nəzarət olunan identifikasiya edilə bilən unikal proqram təminatı ilə birbaşa əlaqəli olan tərtibat xərcləri, xərclərdən artıq olan iqtisadi səmərə gətirəcəyi halda qeyri-maddi aktivlər kimi tanınır. Kapitallaşdırılmış xərclərə proqram təminatını tərtib edən işçilərə sərf olunan xərclər və inzibati xərclərin müvafiq hissəsi daxildir. Proqram təminatı ilə əlaqədar bütün digər xərclər (təmir xərcləri) çəkildikdə xərcə silinir. Kapitallaşdırılmış proqram təminatı onun 4-5 illik faydalı xidmət müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən amortizasiya olunur.

Əməliyyat lizinqi. Qrupun mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və faydaların Qrupa transfer edilmədiyi lizinq müqaviləsinə lizinq alan qismində tərəf olduğu hallarda, lizinq müqaviləsi üzrə ümumi lizinq ödənişləri, o cümlədən lizinq müqaviləsinə xitam verildikdə ödəniləcək məbləğlər lizinqin müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən mənfəət və zərər hesabatına silinir.

Maliyyə lizinqi. Qrupun mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və faydaların lizinq alana transfer edilmədiyi lizinq müqaviləsinə lizinq verən qismində tərəf olduğu hallarda, lizinq verilmiş aktivlər maliyyə lizinqi üzrə alınacaq ödənişlər kimi göstərilir və gələcək lizinq ödənişlərinin cari dəyərində qeydə alınır. Maliyyə lizinqi üzrə alınacaq ödənişlər əvvəlcə lizinq müddətinin başlanma tarixində (lizinq müqaviləsinin bağlanma tarixi və ya lizinq müqaviləsinin əsas müddəaları üzrə öhdəliklərin yaranma tarixi, bunlardan hansı daha tez olarsa) müəyyən edilmiş diskont dərəcəsinə istifadə etməklə, lizinq obyektindən istifadəyə başlanma tarixində (lizinq müddətinin başlanma tarixi) qeydə alınır.

3 Hesabatların Tərtib Edilməsinin və Mühəsibat Uçotunun Əsas Prinsipləri (davamı)

Alınacaq ümumi ödənişlərlə cari dəyər arasındakı fərq maliyyə gəlirlərinin qazanılmamış hissəsini əks etdirir. Bu gəlirlər, sabit dövrü qazanc faizini əks etdirən xalis investisiya metodundan (vergidən əvvəlki) istifadə etməklə, lizinq müddəti ərzində qeydə alınır. Lizinq obyektinə üzrə danışıqlara və hazırlıq prosesinə birbaşa aid edilə bilən digər xərclər, Qrupun istehsalat və diling məqsədləri üçün verdiyi lizinqlər istisna olmaqla, maliyyə lizinqi üzrə alınacaq ödənişlərin ilkin qiymətləndirilməsinə aid edilir və lizinq müddəti ərzində qeydə alınmış gəlirlərin həcmi azaldır. Bu halda həmin xərclər yekun satışlarda olduğu kimi satış üzrə qazancın bir hissəsi kimi xərcə silinir. Lizinqdən əldə edilən maliyyə gəlirləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatında əməliyyat gəlirlərində qeydə alınır.

Maliyyə lizinqi üzrə alınacaq ödənişlərin ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın ("zərər halları") nəticəsində yaranmış mümkün zərərlər mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Alınacaq ödənişlərin xalis balans dəyərini maliyyə lizinqində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsilə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərində (kreditlər üzrə baş verməmiş gələcək zərərlər istisna olmaqla) silmək üçün ödənişlər üzrə mümkün zərərlər ehtiyat hesabında qeydə alınır. Gələcək pul vəsaitlərinin təxmin edilən hərəkəti lizinqə verilən aktivlərin əldə edilməsi və satışı nəticəsində yaranan bilən pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirir.

Satış üçün nəzərdə tutulan uzunmüddətli aktivlər. Uzunmüddətli aktivlər və satış və ya digər əməliyyat nəticəsində balansdan çıxarılaçaq aktiv və passivlər qrupu ("çıxarılma qrupları") balans hesabatında o zaman 'satış üçün nəzərdə tutulan' kimi təsnifləşdirilir ki, həmin aktivlərin balans dəyəri əsasən balans tarixindən sonra on iki ay ərzində həyata keçirilən satış nəticəsində bərpa ediləcək. Maliyyə və qeyri-maliyyə aktivləri aşağıdakı şərtlər yerinə yetirildikdə yenidən təsnifləşdirilir: (a) aktivlər cari vəziyyətlərində dərhal satış üçün mövcud olduqda; (b) Qrupun rəhbərliyi alıcını müəyyən etmək üçün aktiv proqramı təsdiqlədikdə və qəbul etdikdə; (c) aktivlər münasib qiymətlə satışa çıxarıldıqda; (d) satışın gerçəkləşməsi bir il ərzində gözlənildikdə (d) satışa dair plana əhəmiyyətli dəyişikliklərin edilməsi və ya planın ləğv edilməsi ehtimal edilmədikdə. Cari dövrün balans hesabatında satış üçün nəzərdə tutulan aktivlər kimi təsnifləşdirilən uzunmüddətli aktivlər və ya çıxarılma qrupları, həmin dövrün sonunda təsnifləşdirməni əks etdirmək üçün müqayisəli balans hesabatında yenidən təsnifləşdirilmir.

Çıxarılma qruplarına satış və ya digər yeganə əməliyyat nəticəsində qrup şəklində balansdan çıxarılaçaq cari və ya uzunmüddətli aktivlər və həmin aktivlərlə birlikdə çıxarılaçaq passivlər daxildir. Yalnız çıxarılma qrupunun tərkibindəki nağd pul yaradan vahidə aid bir əməliyyata ayrılmış qudvil çıxarılma qrupuna daxil edilə bilər. Uzunmüddətli aktivlərə balans tarixindən sonra bir ildən çox vaxt ərzində bərpa ediləcək və ya yığılaçaq məbləğlər daxildir. Yenidən təsnifləşdirmə lazım olduqda, aktivlərin cari və uzunmüddətli hissələri yenidən təsnifləşdirilir.

Satış üçün nəzərdə tutulan binalar və avadanlıqlar, investisiya mülkiyyəti, qeyri-maddi aktivlər və ya çıxarılma qrupları onların balans dəyəri ilə satış xərcləri çıxıldıqdan sonra ədalətli dəyərindən ən aşağı olanı ilə ölçülür. Satış üçün nəzərdə tutulan binalar, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər üçün amortizasiya hesablanmır. Ədalətli dəyər saxlanılan yenidən təsnifləşdirilmiş uzunmüddətli maliyyə vasitələri, təxirə salınmış vergilər və investisiya mülkiyyəti onların balans dəyəri ilə satış xərcləri çıxıldıqdan sonra ədalətli dəyərindən ən aşağı olanına qədər azaldılır.

Balansdan çıxarılma əməliyyatı nəticəsində çıxarılma qrupuna daxil olan passivlər yenidən təsnifləşdirilərək balans hesabatında ayrıca göstərilir.

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər. Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər, müxbir banklar tərəfindən nağd pulun və ya digər aktivlərin Qrupa verildiyi zaman qeydə alınır. Qeyri-derivativ passivlər amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Qrup verdiyi borcları geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri konsolidasiya edilmiş balans hesabatından silinir və passivin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasındakı fərq borcun (daha tez) ödənilməsi üzrə yaranan gəlirlərə daxil edilir.

Müştəri hesabları. Müştəri hesabları fiziki şəxslər, dövlət müəssisələri və ya hüquqi şəxslər qarşısında olan qeyri-derivativ passivlərdir və amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Buraxılmış borc qiymətli kağızları. Buraxılmış borc qiymətli kağızlarına Qrup tərəfindən buraxılan təminatlı istiqrazlar daxildir. Buraxılmış borc qiymətli kağızları amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Qrup buraxdığı borc qiymətli kağızlarını geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri konsolidasiya edilmiş balans hesabatından silinir və passivin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasındakı fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gəlirə daxil edilir.

Borc götürülmüş digər vəsaitlər. Borc götürülmüş digər vəsaitlər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında qeyri-derivativ öhdəlikləri əks etdirir və amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Mənfəət vergisi. Mənfəət vergisi hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında Azərbaycan Respublikasının balans tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarət olub, konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Lakin, həmin və ya başqa dövrdə bilavasitə kapital hesablarında qeydə alınan əməliyyatlara aid olan vergilər bilavasitə kapital hesablarında qeydə alınır.

3 Hesabatların Tərtib Edilməsinin və Mühasibat Uçotunun Əsas Prinsipləri (davamı)

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər, Qrupun hər bir müəssisəsinin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi balans passivi metodundan istifadə etməklə, aktiv və passivlərin vergi bazası və maliyyə hesabatları məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərləri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlk uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və passivin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla). Təxirə salınmış vergi qalıqları, balans tarixinə qüvvədə olan vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır. Təxirə salınmış vergi aktiv və passivləri yalnız Qrupun ayrı-ayrı şirkətləri arasında əvəzləşdirilir. Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərləri o zaman hesablanır ki, bu çıxılmaların realizasiya oluna bilməsi üçün gələcəkdə kifayət qədər vergiyə cəlb ediləcək mənfəətin mövcudluğu ehtimal edilsin.

Passivlər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar. Passivlər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar qeyri-müəyyən vaxt və məbləğə malik olan qeyri-maliyyə passivləridir. Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində cari hüquqi və konstruktiv öhdəliyə malik olduqda, bu cür öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi səmərəni nəzərdə tutan resursların azalması tələb olunduqda və bu öhdəliyin məbləği kifayət qədər dəqiq qiymətləndirildikdə ehtiyatlar qeydə alınır.

Kreditlərlə bağlı digər öhdəliklər. Qrup adi fəaliyyət gedişində akkreditivlərin açılması və zəmanətlərin verilməsi üzrə öhdəliklər daxil olmaqla, kreditləşdirmə ilə bağlı digər öhdəlikləri öz üzərinə götürür. Bazar faiz dərəcələrindən aşağı faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər əvvəlcə ədalətli dəyərlə qeydə alınır. Sonradan bu cür öhdəliklər (i) alınmış və təxirə salınmış haqların amortizasiya olunmamış qalığı ilə (ii) balans tarixində öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan xərclərdən ən yüksək olanı ilə ölçülür. Kreditlərlə bağlı digər öhdəliklərdə zərərlərin yaranması ehtimal edildikdə, onlar üçün xüsusi ehtiyat yaradılır.

Səhm mükafatı. Səhm mükafatı buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq ödənilmiş hissəsidir.

Dividendlər. Dividendlər elan edildikləri dövrdə kapital hesablarında qeydə alınır. Balans tarixindən sonra və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının imzalanmasından əvvəl elan edilmiş dividendlər hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr üzrə Qeyddə açıqlanır. Mənfəətin bölüşdürülməsi və onun digər şəkildə istifadəsi Bankın yerli qaydalara uyğun olaraq hazırlanmış mühasibat hesabatlarına əsasən həyata keçirilir. Azərbaycan qanunvericiliyində cari ilin xalis mənfəəti bölüşdürmənin əsası kimi müəyyən edilir.

Gəlir və xərclərin uçotu. Faiz gəlir və xərcləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatında bütün borc vasitələri üçün effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablama metoduna əsasən qeydə alınır. Bu metod, faiz gəlir və xərclərinin bir hissəsi kimi müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqları, əməliyyat xərclərini və digər mükafat və ya diskont edilmiş vasitələri təxirə salır.

Effektiv faiz dərəcəsinə əks olunan haqlara maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə passivinin buraxılması ilə əlaqədar müəssisə tərəfindən əldə edilmiş və ya ödənilmiş buraxılma haqları daxildir (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə vasitəsinin şərtlərinin razılaşdırılması və əməliyyat sənədlərinin işlənməsi haqları). Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi məqsədilə Qrup tərəfindən əldə edilmiş haqlar, Qrupun xüsusi kredit müqaviləsi imzalayacağı ehtimal edildikdə və həmin müqavilə əsasında əldə etdiyi krediti dərhal üçüncü tərəfə borc verəcəyi gözlənilmədikdə, effektiv faiz dərəcəsinə əks olunur. Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər Qrup tərəfindən mənfəət və zərər hesabatında ədalətli dəyərlə qeydə alınan maliyyə passivləri kimi göstərilir.

Kreditlərin və digər borc vasitələrinin qaytarılması şübhəli olduqda, onların dəyəri gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinə qədər azaldılır və bu kreditlər üzrə faiz gəlirləri sonradan mümkün zərərlərin qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilmiş effektiv faiz dərəcəsi nəzərə alınmaqla cari dəyər diskontunun geri qaytarılması üçün qeydə alınır.

Bütün digər haqq, komissiya, gəlir və xərclər əsasən göstərilməli olan bütün xidmətlərin nisbəti kimi göstərilmiş faktiki xidmətlərin əsasında müəyyən edilən konkret əməliyyatın başa çatdırılması nəzərə alınmaqla hesablama metodu ilə qeydə alınır. Kreditin sindikatlaşdırılması üzrə haqlar sindikasiya başa çatdırıldıqda və Qrup kredit paketinin heç bir hissəsini özündə və eyni effektiv faiz dərəcəsi ilə digər iştirakçılar üçün saxlamadıqda gəlir kimi qeydə alınır.

Danışıqlar və ya üçüncü tərəf üçün əməliyyatların aparılmasına (məsələn, kreditlərin, səhmlərin və ya digər qiymətli kağızların alınması və yaxud müəssisənin alqısı və ya satışı) dair danışıqlarda iştirak nəticəsində ödənilən haqq və komissiyalar göstərilən əməliyyatın başa çatdığı tarixdə qeydə alınır. Investisiya portfelinin idarə olunması üzrə komissiya gəlirləri və digər idarəetmə və məsləhət xidmətləri, adətən zaman nisbəti prinsipinə əsasən xidmətlərin göstərilməsinə dair müqavilələrin şərtlərinə uyğun olaraq əks etdirilir.

3 Hesabatların Tərtib Edilməsinin və Mühəsibat Uçotunun Əsas Prinsipləri (davamı)

İnvestisiya fondlarındakı aktivlərin idarə olunması üzrə komissiya gəlirləri bu cür xidmətlərin göstərildiyi dövr ərzində proporsional şəkildə qeydə alınır. Eyni prinsip, uzun müddət ərzində ardıcıl olaraq göstərilən maddi rifahın idarə olunması, maliyyə planlaşdırması və depozitari xidmətləri üçün tətbiq edilir.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Qrupun konsolidasiya edilmiş hər bir müəssisəsinin funksional valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Bankın funksional valyutası və Qrupun hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZM"). 31 sayılı Qeydə baxın.

Xarici valyutada denominasiya edilmiş monetar aktiv və passivlər ARMB-nin müvafiq balans tarixlərinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən hər bir müəssisənin funksional valyutasına çevrilir. Əməliyyatların həyata keçirilməsi və ARMB-nin ilin sonuna olan rəsmi valyuta məzənnələri ilə monetar aktiv və passivlərin hər bir müəssisənin funksional valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlir və zərər mənfəət və zərər hesablarında qeydə alınır. İlin sonuna qüvvədə olan valyuta məzənnələri ilə yerli valyutaya çevrilmə qeyri-monetar maddələrə, o cümlədən qiymətli kağızlara şamil edilmir. Valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin qiymətli kağızların ədalətli dəyərində təsiri ədalətli dəyər üzrə gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi qeydə alınır.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri belə olmuşdur: 1 ABŞ Dolları = 4,593 AZM (2004: 1 ABŞ Dolları = 4,903 AZM). Azərbaycan Manatının digər xarici valyutalara çevrilməsi ilə əlaqədar məhdudiyətlər və nəzarət sistemi mövcuddur. Hazırda, Azərbaycan Manatı digər ölkələrdə sərbəst dövrəli valyuta hesab edilmir.

Əvəzləşdirmə. Konsolidasiya edilmiş balans hesabatında maliyyə aktiv və passivlərinin əvəzləşdirilməsi və alınan xalis məbləğin balansda daxil edilməsi yalnız o zaman həyata keçirilə bilər ki, qeydə alınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün hüquqi əsas, xalis məbləğ əsasında hesablaşmanı aparmaq və eyni zamanda aktivləri realizasiya edərək passivi ödəmək niyyəti mövcud olsun.

İşçilərə sərf olunan xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, məvaciblər, Azərbaycan Respublikasının Sosial Müdafiə Fondlarına ödənişlər, ödənişli və xəstəlik məzuniyyətləri, bonuslar və pul şəklində olmayan mükafatlar Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır və qeydə alınır.

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Mühəsibat Təxminləri və Fərziyyələr

Qrup növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və passivlərin qeyd olunmuş məbləğlərinə təsir göstərən təxminlər və fərziyyələr irəli sürür. Həmin təxminlər və fərziyyələr müntəzəm olaraq qiymətləndirilir və rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, o cümlədən müəyyən olunmuş hallarda məqbul sayıla bilən gələcək hadisələrə dair ehtimallara əsaslanır. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik fərziyyələrdən başqa müəyyən mülahizələr də irəli sürür. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydə alınmış məbləğlərə çox əhəmiyyətli təsir göstərən mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və passivlərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişin edilməsinə səbəb olan təxminlər aşağıdakılardan ibarətdir:

Satıla bilən investisiya kağızları üzrə mümkün zərərlər. Qrup müəyyən edir ki, satıla bilən investisiya kağızları üzrə mümkün zərər həmin qiymətli kağızlar üzrə ədalətli dəyər onları balans dəyərindən artıq olduğu halda yaranır. Nəyin əhəmiyyətli və artıq olduğunun müəyyən edilməsi üçün mülahizə irəli sürmək tələb olunur. Belə bir mülahizə irəli sürərkən, Bank digər amillərlə yanaşı, səhmin qiymətindəki dəyişikliyi qiymətləndirir. Bundan əlavə, investisiya qoyulan müəssisənin maliyyə statusunun, onun fəaliyyət göstərdiyi iqtisadi sektorun pisləşməsinə, texnologiyada, eləcə də əməliyyat və maliyyələşdirmə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axınında dəyişikliklərin edilməsinə sübut olduğu təqdirdə, dəyərin azalması mümkün ola bilər.

Kreditlər və avanslar üzrə mümkün zərərlər. Qrup müntəzəm olaraq kredit portfeli üzrə mümkün zərərin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün onu təhlil edir. Mümkün zərərin konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesablarında qeydə alınıb-alınmamasını müəyyən edərkən, Qrup kredit portfelinə konkret bir kreditin dəyərində azalmanın müşahidə edilməsindən əvvəl kredit portfeli üzrə pul vəsaitlərinin təxmin edilən hərəkətində ölçülə bilən azalmanı əks etdirən müşahidə edilə bilən məlumatın olub-olmamasını müəyyən etmək üçün müəyyən mülahizələr irəli sürür. Bu məlumatlara, borcalanlar qrupunun ödəyicilik qabiliyyətində və ya qrupdakı aktivlərin geri ödənilməsinə birbaşa səbəb ola bilən milli və regional iqtisadi şəraitdə mənfi dəyişikliyin olduğunu əks etdirən müşahidə edilə bilən məlumatlar daxildir. Rəhbərlik gələcək pul vəsaitləri hərəkətini planlaşdırarkən, kredit riskinə xas xüsusiyyətlərə malik olan aktivlər üçün tarixi zərər təcrübəsinə əsaslanan təxminlərdən və portfeldəki digər bənzər zərərlərə dair obyektiv məlumatlardan istifadə edir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin məbləğini və vaxtını təxmin edərkən istifadə edilən metodologiya və fərziyyələr, təxmin edilən mümkün zərərlər və həqiqi zərərlər arasındakı hər hansı fərqi azaltmaq məqsədilə müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir.

Maliyyə lizinqləri və maliyyə aktivlərinin uçotdan silinməsi. Rəhbərlik, maliyyə aktivləri üzrə mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaların əsas etibarilə qarşı tərəfə köçürüldüyünü, bu risk və faydaların hansılarının ən əhəmiyyətli olduğunu və bütün risklərin və faydaların tərkibini müəyyən etmək üçün mülahizələr irəli sürür.

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Mühasibat Təxminləri və Fərziyyələr

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyində tez-tez müxtəlif şərhlər və dəyişikliklər baş verir. 27 sayılı Qeydə baxın.

Təxirə salınmış vergi aktivinin uçotu. Təxirə salınmış xalis vergi aktivini vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və konsolidasiya edilmiş balans hesabatında digər aktivlərdə qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri realizasiya oluna biləcəyi zaman qeydə alınır. Vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəət və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydasının məbləğini ehtimal edərək Rəhbərlik son üç ilin vergiyə cəlb olunan mənfəətindən və mövcud şəraitdə məqbul hesab edilən gələcək gəlirlər üzrə təxminlərdən istifadə edir.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar. Qrup adı fəaliyyət gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. Bu əməliyyatların əksəriyyəti bazar dərəcələrində qiymətləndirilir. Lakin, bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar mövcud olmadıqda həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində qiymətləndirilməsini müəyyən etmək üçün mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. İrəli sürülən mülahizələrin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətləndirilməsi və effektiv faiz dərəcəsi təhlilləri təşkil edir.

5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və onlara dair Şərhlərin Tətbiqi

1 yanvar 2005-ci il tarixindən etibarən Qrupda bəzi yeni BMHS-lər qüvvəyə minmişdir. Aşağıda Qrupun əməliyyatları üçün əhəmiyyətli sayılan və ya sayıla biləcək yeni və ya dəyişdirilmiş standartlar və onlara dair şərhlər və həmin standartların Qrupun uçot siyasətinə təsiri haqqında məlumat göstərilir. Uçot siyasətindəki bütün dəyişikliklər aşağıda başqa cür göstərilmədiyi hallarda, 1 yanvar 2004-cü il tarixinə bölüşdürülməmiş mənfəətə düzəlişlər edilməklə retrospektiv olaraq tətbiq edilmişdir.

BMS 16 (2003-cü ildə yenidən işlənmiş) Əsas Vəsaitlər. Yeni Standarta görə qalıq dəyəri aktivin artıq köhnəliyi və istismar müddəti başa çatdığı halda Qrupun həmin aktiv üzrə əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ kimi müəyyən edilir. Yeni siyasətə görə Qrup aktivlərinin müvəqqəti olaraq istifadə edilmədiyi dövrlərdə köhnələn aktivlərin istismarını dayandırmalıdır. 16 sayılı BMS-in yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq uçot siyasətində digər bütün dəyişikliklər retrospektiv qaydada aparılmışdır və Qrupun aktivlərinin balans dəyərində əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

BMS 17 (2003-cü ildə yenidən işlənmiş) Lizinq. Maliyyə lizinqi üzrə danışıqlar zamanı çəkilmiş ilkin birbaşa xərclər indi lizinq əmlakındakı xalis investisiyanın bir hissəsi kimi təxirə salınır. Maliyyə lizinqi indi lizinq müddətinin başlanma tarixində ölçülmüş dəyərlərə əsasən lizinq obyektindən istifadəyə başlanma tarixində qeydə alınır. Lizinq obyektindən istifadəyə başlanma tarixi dedikdə, lizinq alanın lizinqə verilən əmlakdan istifadə etməyə başladığı tarix nəzərdə tutulur. Lizinq müddətinin başlanma tarixi dedikdə, lizinq müqaviləsinin bağlanma tarixi və ya lizinq müqaviləsinin əsas müddələri üzrə öhdəliklərin yaranma tarixi (bunlardan hansı daha tez olarsa) başa düşülür. Yenidən işlənmiş BMS 17 standartın keçid müddəalarına uyğun olaraq bütün lizinq əməliyyatlarına retrospektiv qaydada tətbiq edilir.

BMS 24 (2003-cü ildə yenidən işlənmiş) Əlaqəli Tərəflər. Əlaqəli tərəflər anlayışı genişlənmiş və yenidən işlənmiş Standartın tələb etdiyi kimi hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əlavə açıqlamalar edilmişdir.

BMS 39 (2003-cü ildə yenidən işlənmiş) Maliyyə Vəsaitləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi. "Verilmiş kreditlər və alınancaq məbləğlər" anlayışı "kreditlər və alınacaq məbləğlər" anlayışı ilə əvəz edilmişdir. İndi bu kateqoriya verilmiş və ya satın alınmış kreditlərdən və aktiv bazarda sərbəst surətdə alınıb satılmayan alacaqlardan ibarətdir. Müvafiq olaraq Qrup uçot siyasətini dəyişdirmiş və ilkin uçot zamanı istənilən maliyyə vasitəsinin ədalətli dəyərindəki dəyişikliyi mənfəət və zərər hesabatında qeydə almaqla, ədalətli dəyərlə ölçülməli maliyyə vasitəsi kimi göstərə bilər. "Ədalətli dəyərlə mənfəət və zərər hesabatında" kateqoriyasına və yaxud kateqoriyasından sonrakı yenidən təsnifləşdirmələrin aparılması qadağandır.

Qrup maliyyə aktivlərinin uçotdan silinməsi üzrə uçot siyasətini dəyişdirmişdir. 39 sayılı BMS-in əvvəlki versiyasında uçotdan silinmə bir neçə anlayışla müəyyən edilirdi. Yenidən işlənmiş 39 sayılı BMS-də iki əsas anlayış risk/faydalar və nəzarət nəzərdə tutulur, lakin risk və faydaların köçürülməsi nəzarətin köçürülməsindən əvvəl gəlir. Hazırda Qrup qiymətləndirmə üsullarından istifadə etməklə ədalətli dəyərin necə müəyyən edilməsi və qrupdakı hər hansı konkret aktivlə hələ müəyyən edilə bilməyən aktivlərin, alınacaq məbləğlərin və ya ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızları üzrə mümkün zərərin necə qiymətləndirilməsi üçün 39 sayılı BMS-ə əlavə edilmiş təlimatdan istifadə edir. Standartın keçid müddəalarına əsasən yenidən işlənmiş uçot siyasəti 1 yanvar 2004-cü il tarixindən irəliyə dönümlü olaraq tətbiq edilən aydınlaşdırılmış uçotdan silinmə qaydaları istisna olmaqla, retrospektiv olaraq tətbiq edilir. Bu Standartla icazə verilməsinə baxmayaraq, Qrup yenidən işlənmiş 39 sayılı BMS-in ilkin tətbiqi tarixinə hər hansı maliyyə vasitəsinin "ədalətli dəyərlə mənfəət və zərər hesabatında" və ya "satıla bilən" kateqoriyalara aid etməmişdir.

Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların tətbiqinin təsiri. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartlar və onlara dair şərhlərin tətbiqi 31 dekabr 2005 və 31 dekabr 2004-cü illər tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətinə və həmin tarixdə bitən illər üçün konsolidasiya edilmiş əməliyyat nəticələrinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

6 Mühasibat Uçotu üzrə Yeniliklər

1 yanvar 2006-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan, yaxud daha sonrakı dövrlərdə Qrupun hesabat dövrü üçün məcburi sayılan və Qrupun əvvəllər qəbul etmədiyi bəzi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur:

Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları üzrə Şərhlər Komitəsi (BMHŞK) 4 – Lizinq müqaviləsinin müəyyən edilməsi. 4 sayılı BMHŞK-nın tələbinə görə müqavilənin bir lizinq müqaviləsi olub-olmadığını və ya məzmununun lizinqi ehtiva edib-etmədiyini müəyyən etmək üçün həmin müqavilənin mahiyyəti əsas götürülməlidir. BMHŞK 4 a) müqavilənin yerinə yetirilməsinin hər hansı bir aktiv və ya aktivlərin istifadəsindən asılı olub-olmadığının və b) müqavilədə aktivdən istifadə hüququnun nəzərdə tutulub-tutulmadığının müəyyən edilməsini tələb edir.

BMS 39 (Düzəliş) – Ədalətli Dəyər Metodu. BMS 39 (2003-cü ildə yenidən işlənmiş) faktiki olaraq istənilən maliyyə vasitəsinin ilkin olaraq ədalətli dəyərde ölçülməsinə və ədalətli dəyərədəki dəyişikliklərin mənfəət və zərər hesabında qeydə alınmasına icazə verirdi. Standarta edilmiş düzəliş “ədalətli dəyəri mənfəət və zərər hesabında qeydə alınan maliyyə vasitələri” anlayışını dəyişdirib maliyyə vasitələrinin bu kateqoriyaya aid edilməsini məhdudlaşdırmışdır. Qrupun siyasətində aktiv və passivlərin könüllü şəkildə ədalətli dəyəri mənfəət və zərər hesabında qeydə alınan maliyyə vasitələri kateqoriyasına aid edilməsi nəzərdə tutulmur. Qrup hesab edir ki, bu maliyyə vasitələri 39 sayılı BMS-ə edilmiş düzəlişlə məhdudlaşdırıldığı kimi “mənfəət və zərər hesabında ədalətli dəyərlə” kateqoriyası anlayışına cavab verir.

BMS 39 (Düzəliş) – Maliyyə Zəmanəti üzrə Müqavilələr. Standartın tələbinə görə, Bank tərəfindən əvvəllər sığorta müqavilələri kimi təsdiq edilmiş müqavilələrdən başqa, verilmiş maliyyə zəmanətləri əvvəlcə ədalətli dəyərlə qeydə alınmalıdır. Sonradan bu cür öhdəliklər (i) alınmış və təxirə salınmış haqların gəlirə yazılmamış qalığı ilə (ii) balans tarixində öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məbləğdən ən yüksək olanı ilə ölçülür. Verilmiş maliyyə zəmanətlərinin sonrakı dövrlərdə ölçülməsi üçün müxtəlif tələblərin tətbiq edilməsi, maliyyə aktivlərinin balansdan silinməməsi və ya həmin aktivlərlə əlaqədar mühasibat uçotunun davam etməsi ilə nəticələnə bilər.

BMHS 7 – Maliyyə Vasitələri: Açıqlanması və BMS 1 Maliyyə Hesabatlarının Təqdimatı Standartına Əlavə Düzəliş – Kapital Barədə Məlumatın Açıqlanması. Bu Standartda maliyyə vasitələri barədə məlumatın yenilənməsi üçün yeni açıqlamalar əks etdirilir. Bu Standart, BMS 30 Bank və Bənzər Maliyyə İnstitutlarının Maliyyə Hesabatlarında Açıqlamalar və BMS 32 Maliyyə Vasitələri: Təqdim Olunması və Açıqlanması Standartının bəzi tələblərini əvəz edir. 1 sayılı BMS-ə Əlavədə Qrupun kapitalının səviyyəsi və onun bu kapitalı necə idarə etməsi haqqında məlumat açıqlanır. Qrup hazırda yeni BMHS-in və 1 sayılı BMS-ə əlavənin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı açıqlamalara təsirini müəyyən edir.

Yuxarıda göstərilən hallardan başqa, adı çəkilən yeni standartlar və onlara dair şərhlərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməsi gözlənilir.

7 Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
Nağd pul	232,760	187,342
Milli / mərkəzi banklardakı nağd vəsait qalıqları (məcburi ehtiyat depozitlərindən başqa)	798,719	867,079
Digər banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər		
- Azərbaycan Respublikasında	4,538	77
- Digər ölkələrdə	255,833	59,294
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin cəmi	1,291,850	1,113,792

Milli / mərkəzi banklardakı nağd vəsait qalıqlarına (məcburi ehtiyat depozitlərindən başqa) Bankın və onun törəmə müəssisəsi olan ABB-Moskvanın ARMB və RFMB-də müvafiq olaraq yerləşdirdiyi AZM 778,417 milyon (31 dekabr 2004: AZM 853,197 milyon) və AZM 20,302 milyon (31 dekabr 2004: AZM 13,882 milyon) məbləğində müxbir hesablarının qalıqları daxildir.

Qeyri-rezident banklardakı overnayt depozitlərə xarici banklarda illik 3.10%-3.45% dərəcəsi ilə yerləşdirilmiş və ödəmə müddəti 2006-cı ilin yanvar ayında başa çatan (31 dekabr 2004: illik 1.25%-1.99% dərəcəsi ilə yerləşdirilmiş və ödəmə müddəti 2005-ci ilin yanvar ayında başa çatan) AZM 50,645 milyon (31 dekabr 2004: AZM 26,476 milyon) məbləğində vəsaitlər daxildir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili 26 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 29 sayılı Qeyddə açıqlanır.

8 Digər Banklardan Alınacaq Vəsaitlər

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
Digər banklardakı cari müddətli yerləşdirmələr	237,604	324,244
Azərbaycan Milli Bankının notları	29,377	48,572
Digər banklardakı vaxtı keçmiş yerləşdirmələr	23,907	30,407
Rezident bankların təminatlı istiqrazları	10,995	3,583
Hesablanmış faiz gəlirləri	789	1,330
Çıxılın: digər banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə ehtiyatlar	(30,990)	(28,159)
Digər banklardan alınacaq vəsaitlərin cəmi	271,682	379,977

Xarici banklardakı cari müddətli yerləşdirmələrə bir neçə Avropa bankında illik 2.0%-4.3% dərəcəsi ilə yerləşdirilmiş və ödəmə müddətləri yanvar-oktyabr 2006-cı il tarixində başa çatan ABŞ dolları ilə denominasiya edilmiş AZM 56,596 milyon və Avro ilə denominasiya edilmiş AZM 32,653 milyon məbləğində qısamüddətli depozitlər daxildir (31 dekabr 2004: illik 1.9%-3.5% dərəcəsi ilə yerləşdirilmiş və ödəmə müddəti yanvar-mart 2005-ci il tarixində başa çatan ABŞ dolları ilə denominasiya edilmiş AZM 71,094 milyon və Avro ilə denominasiya edilmiş AZM 100,227 milyon məbləğində yerləşdirmələr).

ARMB-nin notları Milli Bank tərəfindən Bakı Fond Birjası vasitəsilə emissiya edilmiş və Qrup tərəfindən diskontla satın alınmış dövlət qısamüddətli istiqraz və rəqəmlərindən ibarətdir. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə balansda olan notlar üzrə orta çəkili gəlirlilik dərəcəsi 11.93% təşkil edir və ödəmə müddəti yanvar-mart 2006-cı il tarixində başa çatır (31 dekabr 2004: ARMB-nin notları üzrə orta çəkili gəlirlilik dərəcəsi 4.75% təşkil etmiş və ödəmə müddəti yanvar-mart 2005-ci il tarixində başa çatmışdır). 31 dekabr 2005-ci il tarixinə balansda olan bütün notlar ödəmə müddəti başa çatdıqda ödənilmişdir.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə ehtiyatların hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
1 yanvar tarixinə digər banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə ehtiyat	28,159	68,909
İl ərzində digər banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə ehtiyat	4,079	2,798
Qaytarılması ehtimal olunmayan digər banklardan alınacaq vəsaitlərin il ərzində silinməsi	(1,248)	(43,548)
31 dekabr tarixinə digər banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə ehtiyat	30,990	28,159

2005-ci il ərzində Qrupun Müşahidə Şurası ARMB tərəfindən lisenziyaları geri alınmış rezident banklara əvvəlki illərdə verilmiş AZM 1,248 milyon məbləğində ümitsiz kreditlərin silinməsinə dair qərarı təsdiqləmişdir (2004: AZM 43,548 milyon və ya 8,874 min ABŞ dolları).

31 dekabr 2005-ci il tarixinə digər banklardan alınacaq vəsaitlərin təxmin edilən ədalətli dəyəri AZM 271,682 milyon (2004: AZM 379,977 milyon) təşkil etmişdir. 28 sayılı Qeydə baxın.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlərin coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili 26 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 29 sayılı Qeyddə açıqlanır.

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
Cari kreditlər	3,518,935	1,907,485
Vaxtı keçmiş kreditlər	221,873	364,077
Maliyyə lizinqidəki xalis investisiya	59,808	17,937
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların cəmi, ümumi məbləğ	3,800,616	2,289,499
Çıxılsın: müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatlar	(404,225)	(255,603)
Çıxılsın: maliyyə lizinqi üzrə geri qaytarılmayan ödənişlər üzrə ehtiyatlar	(4,040)	(1,279)
Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatların cəmi	408,265	256,882
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların cəmi, xalis	3,392,351	2,032,617

Maliyyə lizinqi üzrə ödənişlərin təhlili aşağıdakı kimidir:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
Maliyyə lizinqidəki ümumi investisiya	73,880	20,525
Çıxılsın: Maliyyə lizinqi üzrə gələcək maliyyə gəlirlərinin qazanılmamış hissəsi	(14,072)	(2,588)
Maliyyə lizinqidəki xalis investisiya	59,808	17,937
Çıxılsın: maliyyə lizinqi üzrə geri qaytarılmayan ödənişlər üzrə ehtiyat	(4,040)	(1,279)
Maliyyə lizinqi üzrə ödənişlərin cəmi	55,768	16,658

31 dekabr 2005-ci il tarixində müştərilərə verilmiş AZM 49,976 milyon (2004: AZM 48,572 milyon) məbləğində kreditlər və avanslar üçün təminat şəklində repo və ək-repo müqavilələrinə əsasən ədalətli dəyəri AZM 49,976 milyon (2004: AZM 48,572 milyon) olan qiymətli kağızlar formasında effektiv olaraq zəmanət alınmışdır. Qrup bu qiymətli kağızları satmaq və ya yenidən girov qoymaq hüququna malikdir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar, eləcə də maliyyə lizinqi üzrə geri qaytarılmayan ödənişlər üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatların hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
1 yanvar tarixinə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatlar	256,882	197,843
İl ərzində kreditlər üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatlar	177,880	111,403
İl ərzində maliyyə lizinqi üzrə geri qaytarılmayan ödənişlər üzrə ehtiyat	2,760	489
İl ərzində müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların silinməsi	(29,578)	(53,028)
Valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin təsiri	321	175
31 dekabr tarixinə kreditlər üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatlar	408,265	256,882

2005-ci ildə Qrupun Müşahidə Şurası 31 dekabr 2005-ci il tarixinə əvvəlki illərdə müştərilərə verilmiş AZM 29,578 milyon (2004: AZM 53,028 milyon) məbləğində ümitsiz kreditlərin silinməsinə dair qərarı təsdiqləmişdir.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləğinə on səkkiz şirkətə verilmiş AZM 2,138,038 milyon (31 dekabr 2004: on üç şirkətə verilmiş AZM 1,303,152 milyon) məbləğində kreditlər daxildir ki, bu da Qrupun ümumi kredit portfelinin 57.4%-ni (31 dekabr 2004: 56.9%-ni) təşkil edir.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləğinə Azərbaycan Respublikasının hökumət idarələrinə və dövlət müəssisələrinə verilmiş AZM 1,288,309 milyon (31 dekabr 2004: AZM 888,709 milyon) məbləğində kreditlər daxildir ki, bu da Qrupun ümumi kredit portfelinin 26.7%-ni (31 dekabr 2004: 38.8%-ni) təşkil edir.

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2005-ci il tarixinə Azərbaycan Respublikasının hökumət idarələrinə və dövlət müəssisələrinə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləğinə Azərbaycan hökumətinin zəmanəti ilə dövlət müəssisələrinə verilmiş AZM 656,102 milyon (31 dekabr 2004: AZM 105,363 milyon) məbləğində kreditlər daxildir. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə vaxtı keçmiş kreditlərə Azərbaycan Hava Yolları Dövlət Konsernine Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin zəmanət məktubu ilə verilmiş AZM 20,616 milyon (2004: AZM 232,854 milyon) məbləğində kredit daxildir. Həmin kredit üzrə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında heç bir ehtiyat qeydə alınmamışdır. Bu kreditin AZM 9,152 milyonu 2006-cı ilin fevral ayında geri ödənilmişdir. Bundan əlavə, cari kreditlərə dövlət zəmanəti ilə Azərenerji ASC-yə verilmiş AZM 134,015 milyon məbləğində kredit daxildir. Bu kredit 2006-cı il ərzində tam olaraq geri qaytarılmışdır.

2004-cü ildə Qrupla Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi arasında imzalanmış protokola əsasən Qrup, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinə ödənilməli dividendlər və mənfəət vergisini keçmiş illərdə bir neçə dövlət müəssisəsinə verilmiş vaxtı keçmiş kreditlər və müvafiq olaraq hesablanmış AZM 5,087 milyon məbləğində faizlər hesabına qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirmişdir. Həmin vaxtı keçmiş kreditlər üzrə əvvəlki illərdə tam ehtiyat yaradılmış və müvafiq hesablanmış faizlər silinmişdir. Bu kreditlər üzrə əsas borcun qaytarılması nəticəsində kredit üzrə yaradılmış ehtiyatın məbləği 2004-cü ildə azalmış və hesablanmış faiz gəlirlərinin qaytarılması 31 dekabr 2004-cü il tarixində bitən il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınmışdır. Yuxarıda göstərilən borcların AZM 2,670 milyonu Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsinə ödəniləcək mənfəət vergisi hesabına, AZM 8,668 milyonu isə Qrup tərəfindən Maliyyə Nazirliyinə ödəniləcək dividendlər hesabına əvəzləşdirilmişdir. 19 və 25 sayılı Qeydlərə baxın.

2005-ci ilin fevral ayında Qrupla Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi arasında imzalanmış protokola əsasən, 2005-ci ilin fevral ayında Qrup özəlləşdirilmiş dövlət müəssisələrinə müvafiq olaraq verilmiş AZM 9,906 milyon məbləğində ümitsiz kreditləri və AZM 2,732 milyon məbləğində hesablanmış alınacaq faizləri Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinə ödəniləcək dividendlər hesabına qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirmişdir. 25 sayılı Qeydə baxın.

Kredit portfelinin iqtisadi sektorlar üzrə risk strukturu aşağıdakı kimidir:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005		2004	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
İstehsalat	1,055,488	27.8	770,844	33.7
Ticarət	549,871	14.5	357,552	15.6
Dəmiryol və digər nəqliyyat növləri	518,777	13.6	335,095	14.6
Hava nəqliyyatı	480,196	12.6	332,103	14.5
Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar	420,149	11.1	70,778	3.1
Tikinti	362,887	9.5	173,157	7.6
Fiziki şəxslər	319,267	8.4	202,671	8.9
Maliyyə lizinindəki xalis investisiya	59,808	1.6	17,937	0.8
Enerji istehsalı və paylanması	11,349	0.3	8,410	0.4
Rabitə	7,878	0.2	2,838	0.1
Digər	14,946	0.4	18,114	0.7
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların cəmi (ehtiyat ayırmalarından əvvəl)	3,800,616	100.0	2,289,499	100.0

(*) Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlara Azərbaycan Respublikasının Nazirlikləri, Xəzinədarlıq və digər dövlət orqanları daxildir.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə hökumət idarələrinə verilmiş kreditlərin cəmi AZM 40,657 milyon (31 dekabr 2004: AZM 70,778 milyon) olmuşdur. Bu kreditlər Azərbaycan Respublikasının Dövlət Büdcəsinin Qrupdakı cari hesabları üzrə birgünlük faizsiz overdraftları əks etdirir.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə fiziki şəxslərə verilmiş cəmi kreditlərə AZM 35,774 milyon (31 dekabr 2004: AZM 17,324 milyon) məbləğində kredit kartları üzrə ödənilməmiş qalıqlar daxildir.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların təxmin edilən ədalətli dəyəri AZM 3,392,351 milyon (31 dekabr 2004: AZM 2,032,617 milyon) təşkil etmişdir. 28 sayılı Qeydə baxın.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili 26 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 29 sayılı Qeyddə açıqlanır.

10 Ödəmə Müddəti Tamamlananadək Saxlanılan İnvestisiya Kağızları

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
Rusiya şirkətləri və banklarının güzəştli borc vərəqələri	32,748	124,979
Ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızlarının cəmi	32,748	124,979

31 dekabr 2005-ci il tarixinə güzəştli borc vərəqələri bir Rusiya bankının (31 dekabr 2004: iki Rusiya bankı və bir dövlət müəssisəsi) satınalma qiyməti AZM 32,748 milyon (31 dekabr 2004: müvafiq olaraq AZM 108,637 milyon və AZM 14,532 milyon) məbləğində olan güzəştli borc vərəqələrini əks etdirir. Bu təşkilatların güzəştli borc vərəqələri Moskva şəhərindəki Rusiya Ticarət Sistemi Fond Birjasında sərbəst surətdə alınıb satılır. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə balansda olan güzəştli borc vərəqələri üzrə illik faiz dərəcəsi 4.28% (31 dekabr 2004: illik 3.2%-4.6%) təşkil edir. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə balansda olan güzəştli borc vərəqələri üzrə AZM 525 milyon (31 dekabr 2004: AZM 1,810 milyon) məbləğində faiz hesablanmışdır. 31 dekabr 2005 və 31 dekabr 2004-cü il tarixlərinə balansda olan bütün güzəştli borc vərəqələri və müvafiq hesablanmış faizlər hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində ödəmə müddəti başa çatdıqda ödənilmişdir.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızlarının təxmin edilən ədalətli dəyəri AZM 32,748 milyon (31 dekabr 2004: AZM 124,979 milyon) təşkil etmişdir. 28 sayılı Qeydə baxın.

Ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızlarının coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili 26 sayılı Qeyddə açıqlanır.

11 Assosiasiya Olunmuş və Birgə Müəssisələrə İnvestisiyalar

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
Bakı Banklararası Valyuta Birjasındakı (BBVB) investisiya qoyuluşu	3,971	4,321
Trans-servisdəki investisiya qoyuluşu	2,846	3,056
Assosiasiya olunmuş və birgə müəssisələrə investisiyaların cəmi	6,817	7,377

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun assosiasiya olunmuş və birgə müəssisələrdəki investisiya qoyuluşlarının balans dəyəri üzrə hərəkəti göstərilir.

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005		2004	
	BBVB	Trans-servis	BBVB	Trans-servis
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	4,321	3,056	4,211	3,293
İl üzrə assosiasiya olunmuş/birgə müəssisənin vergidən sonrakı zərərlərində Qrupun xalis payı	(350)	41	110	(72)
Nizamnamə kapitalının azalması	-	(251)	-	(165)
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	3,971	2,846	4,321	3,056

31 dekabr 2005-ci il tarixinə Qrupun BBVB-də 20% və Trans-servisdə 50% iştirak payı olmuşdur. Trans-servis şirkəti digər yerli şirkət ilə kommertiya məqsədləri üçün dayanacaq kompleksinin idarə olunması məqsədilə yaradılmış birgə müəssisədir. Bu investisiya qoyuluşu ilk dəfə olaraq 31 dekabr 2003-cü il tarixinə pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında birgə müəssisəyə investisiya kimi daxil edilmişdir.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə Trans-servis şirkətinin nizamnamə kapitalı Qrupla Trans-servisin digər təsisçisi arasında bağlanmış təsis müqaviləsinə əsasən mövcud səhmdarlara kapital ödənişləri ilə əlaqədar keçən il sonu ilə müqayisədə AZM 251 milyon azalmışdır (31 dekabr 2004: AZM 165 milyon).

12 Investisiya Mülkiyyəti

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
1 yanvar tarixinə investisiya mülkiyyəti	9,068	14,231
Mülkiyyət hüququ Qrupa keçmiş əvvəllər girovda saxlanılmış binalardan köçürmə	2,217	(4,579)
Mülkiyyətçinin istifadəsində olan binalardan(binalara) köçürmə	14 (5,627)	-
Amortizasiya xərci	-	(584)
31 dekabr tarixinə investisiya mülkiyyətinin ədalətli dəyəri	5,658	9,068

1 yanvar 2005-ci il tarixinə investisiya mülkiyyətinin açılış balansına xalis qalıq dəyəri AZM 9,068 milyon olan üç əmlak daxildir. Həmin əmlaklar üzrə mülkiyyət hüququ məhkəmə qərarına əsasən əvvəlki illərdə yerli banklara və hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlərin əvəzində Qrupa keçmişdir. Qrupun rəhbərliyi bu əmlaklardan birinin lizinqə verilməsi ilə bağlı planlarını dəyişdirmiş və həmin binadan Qrupun şirkətlərinin və Bankın departamentlərinin bir neçəsini ofis ilə təmin etmək məqsədilə istifadə etmək qərarına gəlmişdir. Bununla əlaqədar olaraq xalis qalıq dəyəri AZM 5,627 milyon olan həmin bina 31 dekabr 2005-ci il tarixində bitən il ərzində "investisiya mülkiyyəti" kateqoriyasından çıxarılaraq "binalar" kateqoriyasına təsnifləşdirilmişdir.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə investisiya mülkiyyətinə Bakı şəhərində AZM 3,442 milyon dəyərində torpaq sahəsi və AZM 2,217 milyon məbləğində anbar obyektı və mebel sexi daxildir. Həmin torpaq sahəsi əvvəlki illərdə Qrupun öz kredit müştərilərindən birinə verdiyi kreditlərin qismən bağlanması üçün 2002-ci ilin avqust ayında Qrupa verilmişdir. Qrup həmin torpaq sahəsini gələcəkdə daha yüksək qiymətə satmaq məqsədilə saxlayır.

31 dekabr 2005-ci il tarixində bitən il üzrə investisiya mülkiyyətinin icarəyə verilməsindən əldə edilmiş AZM 353 milyon (31 dekabr 2004-cü il tarixində bitən il: AZM 492 milyon) məbləğində icarə gəlirləri, konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatında digər əməliyyat gəlirlərində qeydə alınmışdır.

Qrup əməliyyat lizinqini investisiya mülkiyyəti kimi təsnifləşdirməmişdir. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə investisiya mülkiyyəti ilkin dəyerdə qeydə alınmışdır. Qrupun Uçot Siyasətinə uyğun olaraq "investisiya mülkiyyəti" əvvəlcə əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla ilkin dəyerdə qeydə alınır.

13 Binalar, Avadanlıqlar və Qeyri-Maddi Aktivlər

	Qeyd	Binalar və icarəyə alınmış aktivlərin əsaslı təmiri	Ofis və kompüter avadanlığı	Bank avadanlığı, mebel, qurğular, nəqliyyat vasitələri və sair	Qeyri-maddi aktivlər	Başa çatdırılmamış tikintilər	Cəmi
<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>							
1 yanvar 2004-cü il tarixinə ilkin dəyər		126,391	83,757	16,588	6,918	3,658	237,312
Yığılmış amortizasiya		(23,184)	(19,471)	(6,120)	(2,543)	-	(51,318)
1 yanvar 2004-cü il tarixinə balans dəyəri		103,207	64,286	10,468	4,375	3,658	185,994
Əlavələr		3,437	42,646	58,966	3,955	2,013	111,017
Köçürmələr		-	(34,721)	34,721	-	-	-
Silinmələr		(4,065)	(169)	(231)	-	(3,279)	(7,744)
Amortizasiya xərci	23	(5,529)	(14,861)	(17,550)	(3,471)	-	(41,411)
Hesabat valyutasına çevrilmənin effekti		1,111	147	-	256	10	1,524
31 dekabr 2004-cü il tarixinə ilkin dəyər		126,035	85,790	115,799	11,143	2,402	341,169
Yığılmış amortizasiya		(27,874)	(28,462)	(29,425)	(6,028)	-	(91,789)
31 dekabr 2004-cü il tarixinə balans dəyəri		98,161	57,328	86,374	5,115	2,402	249,380
Əlavələr		3,456	28,525	24,216	25,161	8,327	89,685
Köçürmələr		5,627	(25,471)	(6,777)	-	32,248	5,627
Silinmələr		(809)	(371)	(167)	-	-	(1,347)
Amortizasiya xərci	23	(6,076)	(18,506)	(25,578)	(7,252)	-	(57,412)
Yenidən qiymətləndirmə		103,770	-	-	-	-	103,770
Hesabat valyutasına çevrilmənin effekti		(2,661)	(379)	(28)	-	(18)	(3,086)
31 dekabr 2005-ci il tarixinə ilkin dəyər		253,289	87,935	132,880	36,304	42,959	553,367
Yığılmış amortizasiya		(51,821)	(46,809)	(54,840)	(13,280)	-	(166,750)
31 dekabr 2005-ci il tarixinə balans dəyəri		201,468	41,126	78,040	23,024	42,959	386,617

2005-ci ildə binalar və avadanlıqlar üzrə əlavələrə əsasən bank xidmətlərinin göstərilməsi məqsədilə alınmış AZM 17,762 milyon məbləğində 100 ədəd kiosk bank xidməti terminalları, AZM 3,880 milyon məbləğində 20 ədəd ATM (2004: 223 ədəd ATM), əsasən Bankın filial binalarının təmiri ilə əlaqədar AZM 2,744 milyon məbləğində icarəyə alınmış aktivlərin əsaslı təmiri və AZM 3,421 milyon məbləğində nəqliyyat vasitələri daxildir.

Başa çatdırılmamış tikintilər üzrə əlavələrə Qrup tərəfindən yeni ofis binasının tikilməsi məqsədilə alınmış Bakı şəhərinin mərkəzindəki yaşayış sahəsinin keçmiş sakinlərinə ödənilmiş AZM 8,255 milyon (2004: AZM 1,864 milyon) məbləğində kompensasiyalar daxildir.

Binalar və avadanlıqlar üzrə digər əlavələrə Qrupun filialları və törəmə müəssisəsi olan ABB-Moskvadakı informasiya texnologiyaları infrastrukturunun inkişafı üçün davamlı investisiyaları, o cümlədən yeni informasiya texnologiyaları avadanlıqlarının alınması, Bankın plastik kartlar üzrə əməliyyatlar həyata keçirən törəmə müəssisəsi üçün yüksək həcmli serverlərin alınması daxildir.

Qrupun binaları 30 dekabr 2005-ci il tarixinə müstəqil şəkildə qiymətləndirilmişdir. Qiymətləndirmə müstəqil qiymətləndirici şirkət (DTZ Debenham Tie Leung) tərəfindən bazar dəyəri prinsipinə əsasən həyata keçirilmişdir. Bu qiymətləndirmə nəticəsində binaların xalis balans dəyərində AZM 103,770 milyon məbləğində artım qeydə alınmışdır. Beləliklə, binaların yenidən qiymətləndirilməsi ilə əlaqədar yaranmış AZM 80,941 milyon məbləğində yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı, AZM 22,829 milyon məbləğində təxirə salınmış vergi çıxılmaqla, 31 dekabr 2005-ci il tarixində bitən il üzrə konsolidasiya edilmiş səhmdar kapitalında dəyişikliklər hesabatında binalar üzrə "yenidən qiymətləndirmə ehtiyatında" qeydə alınmışdır.

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı
31 dekabr 2005-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

14 Digər Aktivlər

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2005	2004
Lizinq məqsədləri üçün alınmış avadanlıq üzrə qabaqcadan ödəmələr		19,584	2,807
Sığortalananlardan alınacaq vəsaitlər		5,635	7,850
Qeyri-maddi aktivlər və avadanlıqların alınması üçün qabaqcadan ödəmələr		3,773	17,761
Qabaqcadan ödənilmiş xərclər		3,540	3,811
Mülkiyyət hüququ Qrupa keçmiş əvvəllər girovda saxlanılmış binalar		2,362	4,579
Ödənilməkdə olan məbləğlər		3,143	3,395
Bloklaşdırılmış nostro hesabları		3,077	3,582
Qabaqcadan ödənilmiş sığorta xərcləri		3,075	976
Törəmə müəssisələrin təxirə salınmış vergi aktivləri	24	2,095	2,065
Plastik kartlar üzrə debitorlar		1,522	2,173
Brutto yığılmış sığorta mükafatları üzrə təxirə salınmış əldə etmə maliyyəti		817	713
Satıla bilən investisiya kağızları		641	641
Digər		2,553	1,641
Digər aktivlərin cəmi		51,817	51,994

31 dekabr 2005-ci il tarixinə lizinq məqsədləri üçün alınmış avadanlıq üzrə qabaqcadan ödəmələr lizinq məqsədləri üçün alınmış, lakin xüsusi lizinq müqavilələri ilə əhatə olunmamış avadanlığı əks etdirir. Lizinq məqsədləri üçün alınmış avadanlıq adətən yeni lizinq müqavilələri bağlanana qədər 1-6 aylıq müddət ərzində Qrupun törəmə lizinq müəssisəsinin ixtiyarında qalır.

Qeyri-maddi aktivlər və avadanlıqların alınması üçün qabaqcadan ödəmələr yeni bank proqram təminatının satın alınması üçün ödənilmiş vəsaitləri əks etdirir.

“Mülkiyyət hüququ Qrupa keçmiş əvvəllər girovda saxlanılmış binalar” sətirində qeydə alınan satış üçün nəzərdə tutulan aktivlərə icarə gəlirləri əldə etmək məqsədilə əvvəlki illərdə icarəyə verilmiş və bu səbəbdən 31 dekabr 2003 və 31 dekabr 2004-cü il tarixlərinə investisiya mülkiyyəti kimi qeydə alınmış binalar daxildir. Buna baxmayaraq, 2005-ci ildə rəhbərlik icarə müqavilələrinə xitam vermiş və binanın satılması üçün ciddi tədbirlər görməyə başlamışdır.

31 dekabr 2005 və 31 dekabr 2004-cü il tarixlərinə bloklaşdırılmış nostro hesablarına öz müştəriləri adından Qrupun verdiyi akkreditivlər üzrə bloklaşdırılmış nağd depozitlər daxildir.

Digər aktivlərin coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili 26 sayılı Qeyddə açıqlanır. Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 29 sayılı Qeyddə açıqlanır.

15 Digər Banklara Ödəniləcək Vəsaitlər

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
Digər bankların müxbir hesabları və overnayt depozitləri	42,582	17,618
Plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə rezident bankların bloklaşdırılmış hesabları	1,309	1,054
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlərin cəmi	43,891	18,672

31 dekabr 2005-ci il tarixinə digər banklardakı müxbir hesablar üzrə yekun qalıqlara ABB-Moskvanın xarici bankda yerləşdirdiyi AZM 22,960 milyon (31 dekabr 2004: sıfır) məbləğində depozit daxildir. Bu depozit üzrə illik faiz dərəcəsi 7.38% olmaqla, ödəmə müddəti 2006-cı ilin iyun ayında başa çatır.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə digər banklara ödəniləcək vəsaitlərin təxmin edilən ədalətli dəyəri AZM 43,891 milyon (31 dekabr 2004: AZM 18,672 milyon) təşkil etmişdir.

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlərin coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili 26 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 29 sayılı Qeyddə açıqlanır.

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı
31 dekabr 2005-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

16 Müştəri Hesabları

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar		
- Cari/hesablaşma hesabları	1,205,753	1,053,759
- Müddətli depozitlər	1,603,143	1,253,231
- Blokləşdirilmiş müştəri depozitləri	260,997	47,917
Digər hüquqi şəxslər		
- Cari/hesablaşma hesabları	536,320	478,853
- Müddətli depozitlər	34,569	32,307
- Blokləşdirilmiş müştəri depozitləri	81,433	14,599
Fiziki şəxslər		
- Cari/tələb edilənədək hesablar	236,913	190,102
- Müddətli depozitlər	583,740	634,850
Müştəri hesablarının cəmi	4,542,868	3,705,618

31 dekabr 2005-ci il tarixinə dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatların cari və hesablaşma hesablarına dövlət müəssisələrinin və hökumət idarələrinin AZM 58,245 milyon (31 dekabr 2004: AZM 142,877 milyon) məbləğində faiz hesablanan cari hesabları daxildir. Bu hesablar üzrə illik faiz dərəcələri 0.5%-2.5% (31 dekabr 2004: illik 0.5%-1.5%) təşkil edir.

Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatların müddətli depozitlərinə Azərbaycan Respublikasında neft sənayesi sektorunda fəaliyyət göstərən bir dövlət müəssisəsindən cəlb edilmiş AZM 1,561,280 milyon (31 dekabr 2004: AZM 970,794 milyon) və hökumət idarələrindən cəlb edilmiş AZM 5,446 milyon (31 dekabr 2004: AZM 17,664 milyon) məbləğində tələbli depozitlər daxildir. Bu depozitlər üzrə orta illik faiz dərəcəsi müvafiq olaraq 0.5% və 2.0% (31 dekabr 2004: illik 0.5% və 1.5%) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə Qrupun müştəri hesablarında neft sektorunda fəaliyyət göstərən bir dövlət müəssisəsinin AZM 2,117,222 milyon məbləğində vəsaitləri üstünlük təşkil etmişdir ki, bu da cəmi müştəri hesablarının 46.6%-ni əks etdirir (31 dekabr 2004: AZM 1,478,786 milyon və ya müştəri hesablarının 39.7%).

31 dekabr 2005-ci il tarixinə AZM 342,430 milyon (2004: AZM 62,516 milyon) məbləğində blokləşdirilmiş müştəri depozitləri öz müştəriləri adından Qrupun verdiyi geri çağırılmayan idxal akkreditivləri və zəmanətlər üzrə Qrup tərəfindən təminat kimi saxlanılan müştəri hesabları üzrə qalıqları əks etdirir. 31 dekabr 2005 və 31 dekabr 2004-cü il tarixlərinə balansda olan akkreditivlər və zəmanətlər haqqında məlumat 27 sayılı Qeyddə açıqlanır.

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə risk strukturu aşağıdakı kimidir:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005		2004	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
Energetika	2,512,906	55.3	1,669,185	45.0
Fiziki şəxslər	820,653	18.0	817,910	22.1
İstehsalat	349,612	7.7	226,350	6.2
Ticarət və xidmətlər	244,080	5.4	279,935	7.6
Enerji sektorundan başqa, dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar	194,413	4.3	348,618	9.3
Tikinti	116,517	2.6	105,958	2.8
Nəqliyyat və rabitə	36,857	0.8	162,325	4.4
Digər	267,830	5.9	95,337	2.6
Müştəri hesablarının cəmi	4,542,868	100.0	3,705,618	100.0

(*) Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlara Azərbaycan Respublikasının Nazirlikləri, Xəzinədarlıq, bələdiyyə və digər dövlət orqanları daxildir.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə müştəri hesablarının təxmin edilən ədalətli dəyəri AZM 4,542,868 milyon (31 dekabr 2004: AZM 3,705,618 milyon) olmuşdur. 28 sayılı Qeyddə baxın.

Müştəri hesablarının coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili 26 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 29 sayılı Qeyddə açıqlanır.

17 Buraxılmış Borc Qiymətli Kağızları

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
Depozit sertifikatları	86,448	79,487
Təminatlı istiqrazlar	120,269	129,164
Hesablanmış faiz xərcləri	4,216	3,663
Buraxılmış borc qiymətli kağızların cəmi	210,933	212,314

31 dekabr 2005-ci il tarixində bitən il ərzində Qrup tərəfindən təminatlı istiqrazlar üzrə AZM 11,515 milyon (31 dekabr 2004-cü il tarixində bitən il: AZM 12,197 milyon) məbləğində faiz xərci hesablanmış və konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınmışdır. 21 sayılı Qeydə baxın.

Depozit sertifikatları üzrə illik faiz dərəcəsi 9.0% (2004: 10.0%), ödəmə müddəti isə 3 ildir. Bu depozit sertifikatları üzrə bir şərtlə faiz ödənilir ki, onların müvafiq buraxılma tarixlərindən 365 təqvim günü sonra geri qaytarılması iddia olunsun.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə buraxılmış borc qiymətli kağızların təxmin edilən ədalətli dəyəri AZM 210,933 milyon (31 dekabr 2004: AZM 212,314 milyon) olmuşdur. 28 sayılı Qeydə baxın.

Buraxılmış borc qiymətli kağızların coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili 26 sayılı Qeyddə açıqlanır.

18 Borc Götürülmüş Digər Vəsaitlər

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
Sindikasiya krediti	262,071	-
Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankı (QDTİB)	37,675	16,556
İslam İnkişaf Korporasiyası (İİK)	10,660	9,806
Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB)	-	5,308
Borc götürülmüş digər vəsaitlərin cəmi	310,406	31,670

31 dekabr 2005-ci il tarixinə sindikasiya kreditlərinə 19 avqust 2005-ci il tarixində Almaniyanın aparıcı banklarından birinin rəhbərliyi altında xarici banklarla imzalanmış sindikasiya kreditinin cəlb olunmasına dair saziş çərçivəsində Qrupun biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi məqsədilə ayrılmış 56,000,000 ABŞ dolları məbləğində sindikasiya krediti daxildir. Bu kredit üzrə illik faiz dərəcəsi LIBOR +2% təşkil edir və ödəmə müddəti 19 avqust 2006-cı il tarixində başa çatır.

21 yanvar 2002-ci il tarixində Qrupla Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankı (Saloniki, Yunanıstan) arasında ticarətin maliyyələşdirilməsi üzrə revolver kredit xəttinin açılması barədə 4,000 min ABŞ dolları məbləğində müqavilə imzalanmışdır. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə bu revolver kredit xətti üzrə ödənişlər çıxılmaqla, istifadə edilmiş AZM 10,041 milyon və ya 2,187 min ABŞ dolları (31 dekabr 2004: AZM 6,952 milyon və ya 1,418 min ABŞ dolları) məbləğində vəsait Azərbaycan Respublikasında istehsalat və nəqliyyat sektorları üzrə müxtəlif layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün istifadə edilmişdir. Bu kredit xətti üzrə illik faiz dərəcəsi LIBOR +5% təşkil edir.

22 noyabr 2002-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasında elektrik paylayıcı və istehsalı şirkətlərinin maliyyələşdirilməsi məqsədilə Qrup, Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankından 2,500 min ABŞ dolları məbləğində əlavə kredit almışdır. Bu kreditin hər bir tranşı verilmə tarixindən altı ay sonra başlayaraq altı bərabər yarım illik hissələrlə ödənilməlidir. Bu kredit xətti üzrə illik faiz dərəcəsi LIBOR +4% təşkil edir. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə bu kredit xətti üzrə ödənişlər çıxılmaqla, heç bir hərəkət olmamışdır (31 dekabr 2004: AZM 9,138 milyon və ya 1,864 min ABŞ dolları).

21 iyun 2005-ci il tarixində Qrupla Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankı arasında Azərbaycanda şüşə qablar istehsal edən zavodun tikintisini maliyyələşdirmək məqsədilə AZM 27,211 milyon və ya 5,000 min Avro məbləğində kredit sazişi imzalanmışdır. Bu kredit üzrə illik faiz dərəcəsi LIBOR +5% təşkil edir. Qeyd olunan kredit xəttinin verildiyi tarixdən 18 ay sonra başlayaraq və 60 ay ərzində tam ödənilmək şərtlə yarım illik ödəmələr vasitəsilə geri qaytarılması nəzərdə tutulmuşdur.

18 Borc Götürülmüş Digər Vəsaitlər (davamı)

12 aprel 2004-cü il tarixində Qrupla İslam İnkişaf Korporasiyası (baş ofisi Səudiyyə Ərəbistanının Ciddə şəhərində yerləşən beynəlxalq maliyyə qurumu olan İslam İnkişaf Bankı Qrupunun üzvü) arasında Azərbaycan Respublikasında müxtəlif investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi məqsədilə illik faiz dərəcəsi SWAP +5% olmaqla yeddi il müddətinə 4,500 min ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin açılmasına dair Maliyyələşdirmə Sazişi imzalanmışdır. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə bu kredit xəttinin AZM 10,442 milyon və ya 2,274 min ABŞ dolları (31 dekabr 2004: AZM 9,806 milyon və ya 2,000 min ABŞ dolları) Azərbaycanda istehsalat sektoru ilə bağlı layihənin maliyyələşdirilməsi üçün istifadə edilmişdir.

21 iyul 1998-ci il tarixində Qrupla Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı arasında yerli və orta sahibkarlığa kömək tədbirlərinin maliyyələşdirilməsi məqsədilə beş il müddətinə 2,350 min ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin açılmasına dair müqavilə imzalanmışdır. 4 noyabr 2002-ci il tarixində ümumi kredit xəttini 5,000 min ABŞ dollarınadək artırmaq və ümumi kredit məbləğini iki hissəyə (2,546 min ABŞ dolları məbləğində ilkin kredit xətti və 2,454 min ABŞ dolları məbləğində əlavə kredit xətti) ayırmaq üçün Əlavə Müqavilə imzalanmışdır. Kredit xəttinin istifadə edilmiş qalığı üzrə illik faiz dərəcəsi LIBOR +4.5% təşkil edir. 6 yanvar 2005-ci il tarixində Qrup AYİB-dən götürdüyü əsas borcu və hesablanmış faizləri vaxtından əvvəl geri qaytarmış və bir daha yuxarıda qeyd olunan kredit xətlərindən istifadə etməmək qərarına gəlmişdir.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə borc götürülmüş digər vəsaitlərin təxmin edilən ədalətli dəyəri AZM 310,406 milyon (31 dekabr 2004: AZM 31,670 milyon) təşkil etmişdir. 28 sayılı Qeydə baxın. Borc götürülmüş digər vəsaitlərin coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili 26 sayılı Qeyddə açıqlanır.

19 Digər Passivlər

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2005	2004
Ödənilməkdə olan məbləğlər		130,353	14,957
Ödəniləcək vergilər		14,126	10,546
Səhmdarlara ödəniləcək dividendlər	26	12,000	17,372
Ticarət üzrə kreditorlar		9,987	1,681
Sığorta ehtiyatları		9,380	5,920
Plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış gəlirlər		7,577	4,560
Proqram təminatı üçün ödəniləcək məbləğlər		5,402	-
Zəmanət məktubları üzrə ehtiyatlar	24, 28	4,395	3,857
Sığorta mükafatları və brokerlərə ödəniləcək komissiyalar		2,566	3,782
İnter klubunun qeyri-maddi aktivləri üzrə ödəniləcək məbləğlər		1,343	-
Plastik kartlar üzrə kreditorlar		-	2,236
Sığorta əməliyyatları üzrə təxirə salınmış komissiya gəlirləri		373	451
Digər passivlər		3,769	1,516
Digər passivlərin cəmi		201,271	66,878

Ödənilməkdə olan məbləğlərə Azərbaycan Respublikası Baş Xəzinədarlıq İdarəsinə ("Baş Xəzinədarlıq") ödəniləcək AZM 128,866 milyon məbləğində vəsaitlər daxildir. Bu məbləğlər hesabat ilinin son günündə Bankın müştəri hesablarından silinərək Baş Xəzinədarlığın ARMB-dəki hesabına köçürülmüşdür.

Ödəniləcək vergilər 31 dekabr 2005-ci il tarixinə Qrupun şirkətləri tərəfindən ödənilməli AZM 12,523 milyon məbləğində mənfəət vergisini əks etdirir. 2004-cü ilin sentyabr ayında Bankla Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi ("Maliyyə Nazirliyi") arasında imzalanmış protokola əsasən Bank, əvvəlki illərdə dövlət müəssisələrinə verilmiş cəmi AZM 2,670 milyon məbləğində vaxtı keçmiş kreditləri və hesablanmış müvafiq faizləri kompensasiya etmək hüququ əldə etmişdir. Buna müvafiq olaraq, Bank AZM 2,670 milyon məbləğində ödənilməmiş kreditləri və hesablanmış faizləri 2004-cü il üçün Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsinə ödəniləcək mənfəət vergisi hesabına qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirmişdir. 9 və 25 sayılı Qeydlərə baxın.

Plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış gəlirlər il ərzində plastik kartlar üzrə məlumat bazasının aparılmasına görə xidmət haqları ilə əlaqədar gəlirlərin qazanılmamış hissəsini əks etdirir. Yuxarıda qeyd olunan xidmət haqları kartların verilməsindən sonra hesablanır və onların müvafiq dövrləri ərzində amortizasiya edilir. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış gəlirlərə 23 yanvar 2004-cü il tarixində Bankla Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondu arasında imzalanmış müqaviləyə əsasən Bank tərəfindən Azərbaycandakı pensiyaçılara plastik kartlarla xidmətlərin göstərilməsindən yaranmış AZM 3,138 milyon (2004: AZM 1,667 milyon) məbləğində təxirə salınmış gəlirlər daxildir. 14 və 22 sayılı Qeydlərə baxın.

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı
31 dekabr 2005-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

19 Digər Passivlər (davamı)

Sığorta ehtiyatları, sığorta mükafatları və brokerlərə ödəniləcək komissiyalar, eləcə də sığorta əməliyyatları üzrə təxirə salınmış komissiya gəlirləri Qrupun törəmə sığorta müəssisəsinin fəaliyyəti üzrə qalıqları əks etdirir. Sığorta ehtiyatları aşağıdakı kimi qeydə alınmışdır:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
Təkrar sığortaçı payını çıxmaqla, mükafatların qazanılmamış hissəsi üzrə ehtiyatlar	7,252	4,812
Zərər üzrə ehtiyatlar, təkrar sığortanı çıxmaqla	2,128	1,108
Sığorta ehtiyatlarının cəmi	9,380	5,920

Təkrar sığortaçı payını çıxmaqla, mükafatların qazanılmamış hissəsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
1 yanvar tarixinə təkrar sığortaçı payını çıxmaqla, mükafatların qazanılmamış hissəsi üzrə ehtiyatlar	4,812	2,845
Sığorta mükafatlarının qazanılmamış hissəsi üzrə cəmi ehtiyatların artması	427	5,234
<u>Təkrar sığortaçının ehtiyatlarda payının artması/(azalması)</u>	<u>2,134</u>	<u>(3,267)</u>
Ehtiyatlarda xalis artma	2,561	1,967
Məzənnə üzrə çevrilmə fərqləri	(121)	-
İlin sonuna təkrar sığortaçı payını çıxmaqla, mükafatların qazanılmamış hissəsi üzrə ehtiyatlar	7,252	4,812

31 dekabr 2005 və 31 dekabr 2004-cü il tarixlərinə təkrar sığortanı çıxmaqla, zərər üzrə ehtiyatın strukturu aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005			2004		
	BTZE	BBZE	Cəmi	BTZE	BBZE	Cəmi
Cəmi ehtiyatlar	997	(445)	552	866	884	1,750
Təkrar sığortaçının ehtiyatlarda payı	-	468	468	-	(642)	(642)
Təkrar sığortanı çıxmaqla, zərər üzrə ehtiyatlar	997	23	1,020	866	242	1,108

Təkrar sığortanı çıxmaqla, zərər üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıda göstərilir:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005			2004		
	BTZE	BBZE	Cəmi	BTZE	BBZE	Cəmi
1 yanvar tarixinə qalıq	866	242	1,108	657	793	1,450
Zərər üzrə ehtiyatda artma/(azalma), cəmi	997	(445)	552	209	(2,512)	(2,303)
Təkrar sığortaçının ehtiyatda payının artması	-	468	468	-	1,961	1,961
Zərər üzrə ehtiyatda xalis artma	997	23	1,020	209	(551)	(342)
İlin sonuna qalıq	1,863	265	2,128	866	242	1,108

31 dekabr 2005-ci il tarixində bitən il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatında AZM 6,013 milyon məbləğində baş vermiş xalis iddialar qeydə alınmışdır. Bu məbləğə AZM 1,020 milyon məbləğində zərər üzrə ehtiyatda xalis artma və AZM 4,993 milyon məbləğində ödənilmiş iddialar daxildir.

20 Nizamnamə Kapitalı

31 dekabr 2005 və 31 dekabr 2004-cü il tarixlərinə Qrupun elan edilmiş, buraxılmış və ödənilmiş nizamnamə kapitalının strukturu aşağıdakı kimidir:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	Səhmlərin sayı [min ədədlə]	Adi səhmlər
1 yanvar 2004-cü il	50,000	50,000
Emissiya edilmiş yeni səhmlər	50,000	50,000
31 dekabr 2004-cü il	100,000	100,000
Emissiya edilmiş yeni səhmlər	24,100	24,100
31 dekabr 2005-ci il	124,100	124,100

Bankın qeydiyyatdan keçmiş nizamnamə kapitalının nominal dəyəri AZM 124,000 milyondur (2004: AZM 100,000 milyon). 31 dekabr 2005-ci il tarixinə Bankın bütün səhmləri elan edilmiş, buraxılmış və tam olaraq ödənilmişdir.

Adi səhmlərin hər birinin nominal dəyəri AZM 1,000-dir (2004: hər bir səhmin nominal dəyəri AZM 1,000). Bu səhmlər bərabər hüquqludur və hər biri bir səs hüququ verir.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə Qrupun nizamnamə kapitalının strukturunda Qrup işçilərinin payı 4.71% və ya AZM 5,844 milyon (31 dekabr 2004: müvafiq olaraq 6.11% və ya AZM 6,112 milyon) təşkil etmişdir. 29 sayılı Qeydə baxın.

21 Faiz Gəlirləri və Xərcləri

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
Faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	361,123	214,397
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər və müxbir hesabları	46,792	14,909
Qiymətli investisiya kağızları	7,834	7,226
Faiz gəlirlərinin cəmi	415,749	236,532
Faiz xərcləri		
Hüquqi şəxslərin müddətli depozitləri	(54,492)	(18,787)
Fiziki şəxslərin əmanətləri və depozit sertifikatları	(39,797)	(54,740)
Təminatlı istiqrazlar	(11,514)	(12,197)
Banklardan cəlb olunmuş depozitlər və borc götürülmüş digər vəsaitlər	(9,560)	(1,417)
Faiz xərclərinin cəmi	(115,363)	(87,141)
Xalis faiz gəlirləri	300,386	149,391

22 Haqq və Komissiya Gəlirləri və Xərcləri

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
Haqq və komissiya gəlirləri		
- Xarici valyuta və qiymətli kağızlarla əməliyyatlar	70,127	74,701
- Plastik kartlarla əməliyyatlar	54,393	33,562
- Nağd pul əməliyyatları	41,849	42,518
- Hesablaşma əməliyyatları	35,422	32,822
- Açılmış akkreditivlər	7,797	14,419
- Verilmiş zəmanət məktubları	2,836	10,321
- Vasitəçi kreditlərə xidmət	1,968	2,769
- Digər	4,422	3,141
Haqq və komissiya gəlirlərinin cəmi	218,814	214,253
Haqq və komissiya xərcləri		
- Plastik kartlarla əməliyyatlar	(10,880)	(7,306)
- Hesablaşma əməliyyatları	(4,452)	(4,761)
- Nağd pul əməliyyatları	(3,335)	(2,482)
- Sığorta polisinin əldə edilməsi xərcləri	(1,842)	(1,221)
- Xarici valyuta və qiymətli kağızlarla əməliyyatlar	(552)	(714)
- Digər	(1,381)	(137)
Haqq və komissiya xərclərinin cəmi	(22,442)	(16,621)
Xalis haqq və komissiya gəlirləri	196,372	197,632

Plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə haqq və komissiya gəlirlərinə 23 yanvar 2004-cü il tarixində Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondu ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən Qrup tərəfindən Azərbaycandakı pensiyaçılara plastik kartlarla xidmət göstərilməsi ilə əlaqədar yaranmış AZM 7,770 milyon (2004: AZM 5,151 milyon) məbləğində komissiya gəlirləri daxildir. Həmin plastik kartlar Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondu ilə imzalanmış yuxarıda qeyd olunan müqaviləyə əsasən ölkənin ən böyük şəhərlərində Qrup tərəfindən təşkil edilən pensiya və müavinətlərin plastik kartlarla ödənilməsi sisteminin təmin edilməsi layihəsi çərçivəsində buraxılmışdır. 19 sayılı Qeydə baxın.

Haqq və komissiya gəlirləri və xərclərinin coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili 26 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 29 sayılı Qeyddə açıqlanır.

23 İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2005	2004
İşçilərə sərf olunan xərclər		77,747	55,039
Binalar və avadanlıqlar üzrə amortizasiya xərcləri	13	50,160	37,940
İcarə xərcləri		11,220	5,979
Qiymətlilərin daşınması xərcləri		10,194	2,895
Binalar, avadanlıqlar və investisiya mülkiyyətinin istismarı xərcləri		9,101	2,380
Reklam və marketing xərcləri		9,082	5,484
Proqram təminatı və digər qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri	13	7,252	3,471
Rabitə xərcləri		6,992	6,310
Dəftərxana, kitabların alınması, çap etmə və digər xərclər		5,733	4,687
İnter peşəkar futbol klubu ilə əlaqədar xərclər		5,212	4,828
Ştatdankənar işçi qüvvəsi və mühafizə xərcləri		4,143	3,196
Təlim kurslarının keçirilməsi		3,692	2,183
Əmlak sığortası		3,304	1,013
Ezamiyyə xərcləri		3,015	1,097
"İnter" peşəkar futbol klubu üçün alınmış idman avadanlıqları və futbol meydançasının saxlanması xərcləri		2,301	1,809
Proqram təminatının istismarı xərcləri		2,005	5,143
Qudvil üzrə amortizasiya xərcləri		1,590	1,257
Gömrük rüsumları və mənfəət vergisindən başqa digər vergilər		1,494	3,651
Xeyriyyəçilik və maliyyə yardımı		1,439	1,448
Akkreditivlər və zəmanət məktubları üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatlar	27	538	3,857
Digər		16,512	4,081
İnzibati və digər əməliyyat xərclərinin cəmi		232,726	157,748

İşçilərə sərf olunan xərclərə Azərbaycan Respublikası Sosial Müdafiə Fonduna və digər fondlara ödənişlər, mükafatlar və Qrup tərəfindən işçilərə verilmiş digər müavinətlər daxildir.

İşçilərə sərf olunan xərclərə Bankın AZM 61,500 milyon (31 dekabr 2004-cü il tarixində bitən il: AZM 44,645 milyon), ABB-Moskvanın AZM 6,825 milyon (31 dekabr 2004-cü il tarixində bitən il: AZM 4,644 milyon), törəmə sığorta müəssisəsinin AZM 2,496 milyon (31 dekabr 2004-cü il tarixində bitən il: AZM 2,180 milyon), Azərikard MMC-nin AZM 2,143 milyon (31 dekabr 2004-cü il tarixində bitən il: AZM 1,179 milyon), törəmə lizinq müəssisəsinin AZM 213 milyon (31 dekabr 2004-cü il tarixində bitən il: AZM 185 milyon) və "İnter" peşəkar futbol klubunun AZM 4,588 milyon (2004: AZM 2,206 milyon) məbləğində əmək haqqı və digər müavinətləri daxildir.

İcarə xərclərinə Qrupun Bakıda və rayonlarda yerləşən filial binalarının, valyuta mübadiləsi məntəqələrinin əməliyyat lizinqi üzrə xərcləri, eləcə də mağazalar, mehmanxanalar və s. ticarət mərkəzlərində quraşdırılan bankomatlar ilə bağlı xərclər daxildir.

İnzibati və digər əməliyyat xərclərinin coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili 26 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 29 sayılı Qeyddə açıqlanır.

24 Mənfəət Vergisi

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
Cari vergilər	(38,732)	(20,941)
Təxirə salınmış vergilər	(4,910)	(5,440)
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	(43,642)	(26,381)

31 dekabr 2005-ci il tarixinə Qrupun mənfəətinin böyük bir hissəsi üçün 24% (31 dekabr 2004: 24%) mənfəət vergisi hesablanmışdır. 1 yanvar 2003-cü il tarixindən etibarən Azərbaycan Respublikasında mənfəət vergisi dərəcəsi 27%-dən 25%-ə endirilmişdir. Bundan əlavə, 1 yanvar 2004-cü il tarixindən etibarən Azərbaycan Respublikasında mənfəət vergisi 25%-dən 24%-ə endirilmişdir. 1 yanvar 2006-cı il tarixindən etibarən mənfəət vergisi dərəcəsi 24%-dən 22%-ə azaldılmışdır. ABB-Moskvanın əməliyyatları üçün 24% mənfəət vergisi hesablanmışdır. ABB-Moskvanın əməliyyatları üçün 24% mənfəət vergisi dərəcəsinin tətbiqinə dair qərar 2001-ci ilin avqust ayında qəbul edilmiş və 1 yanvar 2002-ci il tarixindən qüvvəyə minmişdir.

Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərcinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir.

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
BMHS-ə əsasən vergidən əvvəlki mənfəət	145,289	95,851
Vergi dərəcəsinə əsasən gözlənilən mənfəət vergisi xərci (2005: 24%; 2004: 24%)	(34,869)	(23,004)
Güzəşt məbləğinə daxil olmayan və ya vergiyə cəlb edilməyən maddələrin vergi təsiri:		
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	(3,966)	(4,324)
- Vergiyə cəlb edilməyən gəlirlər	2,762	1,133
- Azərilizin qeydə alınmayan təxirə salınmış vergi aktivində hərəkət	-	605
- "İnter" peşəkar futbol klubunun qeydə alınmayan vergi zərərləri	(4,442)	(1,046)
- Törəmə müəssisələrdəki investisiya qoyuluşlarında fərq	-	134
- Vergi dərəcələrindəki dəyişikliklər	2,991	-
Digər qeyri-müvəqqəti fərqlər	(6,118)	121
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	(43,642)	(26,381)

31 dekabr 2001-ci il tarixində tamamlanan maliyyə ilindən başlayaraq vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlanıla bilər. Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin bu maddəsi irəliyə dönümlü olaraq tətbiq edilir, yəni 2001-ci ildən əvvəlki maliyyə illərinə aid edilmir. Qanunvericiliklə müəyyən olunmuş xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

24 Mənfəət Vergisi (davamı)

BMHS, Azərbaycan və Rusiyanın (ABB-Moskva üçün) vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün aktiv və passivlərin balans dəyərləri ilə onların vergi bazası arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlərdə olan hərəkətlərin vergi təsiri aşağıda göstərilir və 22% (2004: 24%) dərəcəsində qeydə alınır.

	31 dekabr 2004	Mənfəət və zərər hesabatına debet/(kredit)	Birbaşa olaraq kapital hesabına debet/(kredit)	31 dekabr 2005
<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>				
Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlərin vergi təsiri				
Qeyri-bazar dərəcələri ilə aktiv və passiv əməliyyatları üzrə zərər	9,345	(1,239)	-	8,106
Təxirə salınmış gəlirlərin qeydə alınması	1,180	1,705	-	2,885
"İnter" peşəkar futbol klubunun keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərləri	1,046	4,442	-	5,488
Akkreditivlər və zəmanət məktubları üzrə ehtiyatlar	926	(84)	-	842
Törəmə müəssisələrdə kreditlər üzrə ehtiyatlar	462	(42)	-	420
Törəmə müəssisələrin keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərləri	458	(41)	-	417
Binalar, avadanlıqlar və investisiya mülkiyyəti üzrə amortizasiya dərəcələrindəki fərq	1,041	(94)	-	947
Digər aktivlər kimi qeydə alınmış xərclər	314	(28)	-	286
Qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya dərəcələrindəki fərq	300	(27)	-	273
Hesablama metodu ilə qeydə alınmış xərclər	536	(48)	-	488
Hesablanmış təxirə salınmış vergi aktivləri	15,608	4,544	-	20,152
Çıxılın: qeydə alınmayan təxirə salınmış vergi aktivləri	(1,046)	(4,442)	-	(5,488)
Qeydə alınmış təxirə salınmış vergi aktivləri	14,562	102	-	14,664
Vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlərin vergi təsiri				
Kreditlər üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatlar	(20,878)	(6,793)	-	(27,671)
Əsas vəsaitlər üzrə amortizasiya dərəcələrindəki fərq	(7,950)	722	-	(7,228)
Binaların yenidən qiymətləndirilməsi hesabında hərəkət	(3,489)	805	(22,829)	(25,513)
Hesablanmış gəlirlər	(460)	41	-	(419)
Assosiasiya olunmuş müəssisələrin konsolidasiya edilməsinin effekti	(821)	142	-	(679)
Amortizasiya dərəcələrindəki fərq	(265)	24	-	(241)
Qabaqcadan ödənilmiş xərclərin təxirə salınması	(252)	22	-	(230)
Digər	(276)	25	-	(251)
Hesablanmış təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(34,391)	(5,012)	(22,829)	(62,232)
Qeydə alınmış təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(19,829)	(4,910)	(22,829)	(47,568)

Grupun cari strukturu baxımından ayrı-ayrı qrup müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri digər müəssisələrin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz. Müvafiq olaraq, konsolidasiya edilmiş zərər yarandıqda belə ili mənfəətlə başa vurmuş qrup müəssisələri üzrə mənfəət vergisi hesablanmalıdır. Bu səbəbdən, təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri yalnız vergiyə cəlb olunan eyni müəssisəyə aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə Qrup binalar və avadanlıqlar üzrə müvafiq yenidən qiymətləndirmə ehtiyatının amortizasiyası ilə əlaqədar yaranmış AZM 540 milyon məbləğində təxirə salınmış vergi öhdəliyinin istifadə edilmiş hissəsini bölüşdürülməmiş mənfəətdə qeydə almışdır.

24 Mənfəət Vergisi (davamı)

31 dekabr 2004-cü il tarixinə təxirə salınmış vergi aktiv və passivlərinin yaranmasına səbəb olan müvəqqəti fərqlər aşağıda göstərilir:

	1 yanvar 2004	Mənfəət və zərər hesabatına debet/(kredit)	31 dekabr 2004
<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>			
Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlərin vergi təsiri			
Qeyri-bazar dərəcələri ilə aktiv və passiv əməliyyatları üzrə zərər	10,606	(1,261)	9,345
Satıla bilən investisiya kağızlarının ədalətli dəyərle qiymətləndirilməsi	1,310	(1,310)	-
Təxirə salınmış gəlirlərin qeydə alınması	248	932	1,180
"İnter" peşəkar futbol klubunun keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərləri	-	1,046	1,046
Akkreditivlər və zəmanət məktubları üzrə ehtiyatlar	-	926	926
Törəmə müəssisələrdə kreditlər üzrə ehtiyatlar	446	16	462
Azərbaycanın keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərləri	460	(2)	458
Binalar, avadanlıqlar və investisiya mülkiyyəti üzrə amortizasiya dərəcələrindəki fərq	906	135	1,041
Digər aktivlər kimi qeydə alınmış xərclər	239	75	314
Qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya dərəcələrindəki fərq	66	234	300
Sığorta əməliyyatları üzrə hesablanmış komissiya xərcləri	188	(188)	-
Hesablama metodu ilə qeydə alınmış xərclər	221	315	536
Hesablanmış təxirə salınmış vergi aktiv	14,690	918	15,608
Çıxılın: təxirə salınmış vergi öhdəlikləri ilə əvəzləşdirmə	(605)	(441)	(1,046)
Qeydə alınmış təxirə salınmış vergi aktiv	14,085	477	14,562
Vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlərin vergi təsiri			
Kreditlər üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatlar	(16,569)	(4,309)	(20,878)
Əsas vəsaitlər üzrə amortizasiya dərəcələrindəki fərq	(5,817)	(2,133)	(7,950)
Binaların yenidən qiymətləndirilməsi hesabında hərəkət	(2,735)	(754)	(3,489)
Hesablanmış gəlirlər	-	(460)	(460)
Assosiasiya olunmuş müəssisələrin konsolidasiya edilməsinin effekti	(812)	(9)	(821)
Amortizasiya dərəcələrindəki fərq	(307)	42	(265)
Qabaqcadan ödənilmiş xərclərin təxirə salınması	-	(252)	(252)
Digər	(170)	(106)	(276)
Hesablanmış təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(26,410)	(7,981)	(34,391)
Qeydə alınmış təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(12,325)	(7,504)	(19,829)

Yuxarıdakı cədvəldə Qrupun təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri xalis şəkildə göstərilir. Buna baxmayaraq, Qrupun cari strukturu baxımından ayrı-ayrı müəssisələrin təxirə salınmış vergi öhdəlikləri və aktivləri konsolidasiya edilmiş balans hesabatında digər müəssisələrin vergi öhdəlikləri və aktivləri ilə əvəzləşdirilə bilməz. Bu səbəbdən, törəmə müəssisələrin təxirə salınmış vergi aktivləri baş Bankın və "İnter" peşəkar futbol klubunun təxirə salınmış vergi öhdəliklərindən ayrı olaraq göstərilir. 31 dekabr 2005 və 31 dekabr 2004-cü il tarixlərinə Qrupun təxirə salınmış xalis vergi öhdəliyinin tərkibi aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
Törəmə müəssisələrin təxirə salınmış xalis vergi aktivlərinin cəmi (Qeyd 14)	2,095	2,065
Baş Bankın təxirə salınmış xalis vergi öhdəliyinin cəmi	(49,663)	(21,894)
Qrupun təxirə salınmış xalis vergi öhdəliyinin cəmi	(47,568)	(19,829)

24 Mənfəət Vergisi (davamı)

Törəmə müəssisələrin təxirə salınmış xalis vergi aktivi gələcək gəlirlər vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və konsolidasiya edilmiş balans hesabatında digər aktivlərdə qeydə alınır. Keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərləri üzrə təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri realizasiya oluna biləcəyi zaman qeydə alınır. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə "İnter" peşəkar futbol klubunun yığılmış vergi zərərləri ilə əlaqədar AZM 5,488 milyon (31 dekabr 2004: AZM 1,046 milyon) məbləğində təxirə salınmış vergi aktivi, həmin təxirə salınmış vergi aktivinin realizasiya oluna bilməsi üçün gələcəkdə kifayət qədər vergiyə cəlb ediləcək mənfəətin mövcudluğu ehtimal edilmədiyi üçün qeydə alınmamışdır. Qrupun törəmə müəssisəsi olan Azəriling şirkətinin gəlirdən çıxılan xalis müvəqqəti fərqlər üzrə AZM 605 milyon məbləğində təxirə salınmış xalis vergi aktivi, şirkətin 2004-cü ildə yerli vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq mənfəət əldə etdiyinə və keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərindən istifadə etməyə başladığına görə ilk dəfə 31 dekabr 2004-cü il tarixinə qeydə alınmışdır.

25 Dividendlər

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
1 yanvar tarixinə ödənilməli dividendlər	17,372	11,902
İl ərzində elan edilmiş dividendlər	48,000	38,531
İl ərzində ödənilmiş dividendlər	(53,372)	(33,061)
31 dekabr tarixinə ödənilməli dividendlər	12,000	17,372

Dividendlər hər rübün sonunda elan edilərək növbəti rübdə Bankın səhmdarlarının buraxılmış və ödənilmiş nizamnamə kapitalındakı paylarına uyğun olaraq rübün sonunda ödənilir. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə ödəniləcək dividendlərə 2005-ci ilin ikinci rübü üçün elan edilmiş AZM 12,000 milyon məbləğində dividendlər daxildir.

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə 9 saylı Qeyddə açıqlandığı kimi, 2004-cü ilin sentyabr ayında Qrupla Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi arasında imzalanmış protokola əsasən keçmiş illərdə dövlət müəssisələrinə verilmiş cəmi AZM 8,668 milyon məbləğində vaxtı keçmiş kreditlər və müvafiq olaraq hesablanmış vaxtı keçmiş faizlər Bank tərəfindən Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsinə ödəniləcək dividendlər hesabına qarşılıqlı şəkildə əvəzləndirilmişdir. 2004-cü ilin dekabr ayında imzalanmış bənzər protokola əsasən Qrup, 2005-ci ilin fevral ayında müvafiq olaraq AZM 9,906 milyon məbləğində ümitsiz kreditləri və AZM 2,732 milyon məbləğində hesablanmış faizləri Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinə ödəniləcək dividendlər hesabına qarşılıqlı şəkildə əvəzləndirmişdir. 9 saylı Qeydə baxın.

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi

Qrup daxilində risklərin idarə edilməsi funksiyası maliyyə riskləri (kredit, bazar, coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcəsi riskləri), əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsində əsas məqsəd risk limitlərini müəyyən etmək və bu limitlərin artmamasına nəzarət etməkdən ibarətdir. Risklərin qiymətləndirilməsi, həmçinin risklə ölçülən optimal kapital ayırmaları, əməliyyatlar üzrə dəyərin müəyyən edilməsi və fəaliyyət nəticələrinin qiymətləndirilməsi üçün əsas yaradır. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd, bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili prosedurların və siyasətin düzgün işləməsinə təmin etməkdən ibarətdir.

Kredit riski. Qarşı tərəf ödəmə müddəti başa çatmış borc məbləğlərini tam ödəyə bilmədikdə, Qrup kredit riskinə məruz qalır. Qrup üzleşdiyi kredit riskinin səviyyəsini bir borcalan və ya borcalanlar qrupu və coğrafi və ya fəaliyyət seqmentləri ilə əlaqədar yaranan risk məbləğlərinə limitlər qoymaqla strukturlaşdırır. Bu cür risklərə müntəzəm olaraq nəzarət olunur və il ərzində mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilir. Kredit riski səviyyəsinin məhsul, borcalan və sənaye sektoru üzrə limitləri müntəzəm olaraq İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənir.

Bir borcalanın, o cümlədən bankların və brokerlərin kredit riskinə məruz qalması sonradan balans üzrə və balansdankənar riskləri əhatə edən sub-limitlərin vasitəsilə və forvard xarici valyuta müqavilələri kimi bazar maddələri ilə bağlı risk limitlərini gündəlik ötürməklə məhdudlaşdırılır. Limitlər üzrə faktiki risklərə hər gün nəzarət edilir.

Kredit riski kreditlərin geri qaytarılması və faizlərin ödənilməsi üzrə borcalanların və potensial borcalanların öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi bacarığının müntəzəm şəkildə təhlili və lazım olduqda kredit vermə limitlərinin dəyişdirilməsi yolu ilə idarə olunur. Kredit riskinin idarə olunması həmçinin qismən olaraq təminatları və hüquqi və fiziki şəxslərin zəmanətlərini almaqla tənzimlənir.

Qrupun məruz qaldığı kredit riskinin maksimum səviyyəsi, əsasən konsolidasiya edilmiş balans hesabatında maliyyə aktivlərinin balans dəyərində əks olunur. Potensial kredit riskinin azaldılması üçün aktiv və passivlərin mümkün əvəzləndirilməsinin təsiri əhəmiyyətli deyil.

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Balansdankənar maliyyə vasitələri üzrə kredit riski, maliyyə vasitəsinin digər iştirakçı tərəfinin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi nəticəsində zərərin yaranması ehtimalı kimi müəyyən edilir. Qrup, həm balans üzrə maliyyə vasitələri, həm də şərti öhdəliklər üçün təsdiqləmə prosedurları, risklərin səviyyəsinə nəzarət və monitoring prosedurlarını müəyyənləşdirən eyni kredit siyasətini tətbiq edir.

Bazar riski. Qrup faiz dərəcələri, valyuta və qiymətli kağızlardakı açıq mövqelərdən yaranan bazar risklərinə məruz qalır ki, bunlar əhəmiyyətli dərəcədə ümumi və konkret bazar dəyişikliklərindən asılıdır. İdarə Heyəti Qrup tərəfindən qəbul edilə bilən risklərin məbləği üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir. Buna baxmayaraq, bu cür yanaşmadan istifadə daha əhəmiyyətli bazar dəyişiklikləri baş verdikdə, bu limitlərdən kənara çıxan zərərlərin yaranmasının qarşısını almır.

Coğrafi risk. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə Qrupun aktiv və passivlərinin coğrafi strukturu aşağıdakı kimidir:

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr	İƏİT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>				
Aktivlər				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,003,643	247,946	40,261	1,291,850
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	325,481	-	4,224	329,705
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	130,345	40,838	100,499	271,682
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	3,307,713	-	84,638	3,392,351
Ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızları	-	-	32,748	32,748
Assosiasiya olunmuş və birgə müəssisələrə investisiyalar	6,817	-	-	6,817
Törəmə müəssisənin alqısı nəticəsində yaranan qudvil	7,300	-	-	7,300
İnvestisiya mülkiyyəti	5,658	-	-	5,658
Binalar və avadanlıqlar	386,617	-	-	386,617
Digər aktivlər	25,911	17,963	7,943	51,817
Aktivlərin cəmi	5,199,485	306,747	270,313	5,776,545
Passivlər				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	16,866	-	27,025	43,891
Müştəri hesabları	4,512,175	-	30,693	4,542,868
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	210,933	-	-	210,933
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	299,748	-	10,658	310,406
Digər passivlər	193,666	-	7,605	201,271
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	45,846	-	3,817	49,663
Passivlərin cəmi	5,279,234	-	79,798	5,359,032
Balans hesabatı üzrə xalis mövqe	(79,749)	306,747	190,515	417,513
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər (Qeyd 27)	(1,824,672)	(1,045,202)	(439,330)	(3,309,204)

Aktivlər, passivlər və kreditlərlə bağlı öhdəliklər adətən qarşı tərəfin fəaliyyət göstərdiyi ölkə üzrə göstərilir. Nağd pul, və binalar və avadanlıqlar fiziki olaraq saxlanıldığı ölkə üzrə göstərilir.

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2004-cü il tarixinə Qrupun aktiv və passivlərinin coğrafi strukturu aşağıdakı kimidir:

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr	İƏİT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>				
Aktivlər				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,034,810	58,367	20,615	1,113,792
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	344,236	-	2,387	346,623
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	115,559	171,490	92,928	379,977
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,947,979	-	84,638	2,032,617
Ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızları	-	-	124,979	124,979
Assosiasiya olunmuş və birgə müəssisələrə investisiyalar	7,377	-	-	7,377
Törəmə müəssisənin alqısı nəticəsində yaranan qudvil	7,300	-	-	7,300
İnvestisiya mülkiyyəti	9,068	-	-	9,068
Binalar və avadanlıqlar	249,380	-	-	249,380
Digər aktivlər	44,573	5,915	1,506	51,994
Aktivlərin cəmi	3,760,282	235,772	327,053	4,323,107
Passivlər				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	16,067	-	2,605	18,672
Müştəri hesabları	3,702,152	-	3,466	3,705,618
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	212,314	-	-	212,314
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	-	21,666	10,004	31,670
Digər passivlər	61,120	2,862	2,896	66,878
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	21,894	-	-	21,894
Passivlərin cəmi	4,013,547	24,528	18,971	4,057,046
Balans hesabatı üzrə xalis mövqə	(253,265)	211,244	308,082	266,061
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər (Qeyd 27)	(2,458,361)	(147,283)	(25,535)	(2,631,179)

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Xarici valyuta riski. Qrup xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri nəticəsində xarici valyuta riskinə məruz qalır. İdarə Heyəti xarici valyuta riskinin səviyyəsi və ümumiyyətlə onun overnəyət və gündəlik mövqeləri üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir. Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2005-ci il tarixinə Qrupun məruz qaldığı xarici valyuta məzənnəsi riski əks olunur:

Milyon Azərbaycan Manatı ilə	AZM	ABŞ dolları	Avro	Digər	Cəmi
Aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	316,362	903,146	30,161	42,181	1,291,850
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	-	325,481	-	4,224	329,705
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	25,568	205,801	32,653	7,660	271,682
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	775,911	2,455,102	142,232	19,106	3,392,351
Ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızları	-	32,748	-	-	32,748
Assosiasiya olunmuş və birgə müəssisələrə investisiyalar	6,817	-	-	-	6,817
Törəmə müəssisənin alqısı nəticəsində yaranan qudvil	7,300	-	-	-	7,300
İnvestisiya mülkiyyəti	5,658	-	-	-	5,658
Binalar və avadanlıqlar	344,911	-	-	41,706	386,617
Digər aktivlər	31,945	14,107	3,150	2,615	51,817
Aktivlərin cəmi	1,514,472	3,936,385	208,196	117,492	5,776,545
Passivlər					
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	290	21,626	805	21,170	43,891
Müştəri hesabları	679,959	3,664,023	173,309	25,577	4,542,868
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	91	210,842	-	-	210,933
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	-	282,639	27,767	-	310,406
Digər passivlər	179,152	14,972	1,232	5,915	201,271
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	45,846	-	-	3,817	49,663
Passivlərin cəmi	905,338	4,194,102	203,113	56,479	5,359,032
Balans hesabatı üzrə xalis mövqe	609,134	(257,717)	5,083	61,013	417,513
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər (Qeyd 27)	(73,180)	(2,670,933)	(555,435)	(9,656)	(3,309,204)

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2004-cü il tarixinə Qrupun valyutalar üzrə mövqeyi aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	AZM	ABŞ dolları	Avro	Digər	Cəmi
Aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	330,197	729,343	25,718	28,534	1,113,792
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	63,076	281,160	-	2,387	346,623
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	89,321	190,377	100,279	-	379,977
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	242,592	1,768,680	8,171	13,174	2,032,617
Ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızları	52	70,592	54,335	-	124,979
Assosiasiya olunmuş və birgə müəssisələrə investisiyalar	7,377	-	-	-	7,377
Törəmə müəssisənin alqısı nəticəsində yaranan qudvil	7,300	-	-	-	7,300
İnvestisiya mülkiyyəti	9,068	-	-	-	9,068
Binalar və avadanlıqlar	224,584	-	-	24,796	249,380
Digər aktivlər	33,468	17,594	80	852	51,994
Aktivlərin cəmi	1,007,035	3,057,746	188,583	69,743	4,323,107
Passivlər					
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	312	17,192	146	1,022	18,672
Müştəri hesabları	669,314	2,861,510	166,634	8,160	3,705,618
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	4	212,310	-	-	212,314
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	-	31,670	-	-	31,670
Digər passivlər	54,506	11,464	5	903	66,878
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	21,894	-	-	-	21,894
Passivlərin cəmi	746,030	3,134,146	166,785	10,085	4,057,046
Balans hesabatı üzrə xalis mövqe	261,005	(76,400)	21,798	59,658	266,061
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər (Qeyd 27)	(77,799)	(2,393,799)	(142,525)	(7,807)	(2,621,930)

Qrup xarici valyutada kreditlər və avanslar vermişdir. Borcalanın gəlir axınından asılı olaraq, Azərbaycan Manatına qarşı bu cür xarici valyutaların dəyərinin artması borcalanın ödəniş qabiliyyətinə mənfi təsir göstərə bilər və bu səbəbdən gələcəkdə kreditlər üzrə zərərlərin yaranması ehtimalının artması ilə nəticələnə bilər.

Likvidlik riski. Likvidlik riski aktiv və passivlərin ödəmə tarixləri uzlaşmayan hallarda ortaya çıxan risk kimi müəyyən edilir. Qrup hər gün overnayt depozitlərdən, cari hesablardan, ödəmə müddəti tamamlanan depozitlərdən, kreditlərin və zamanətlərin verilməsindən və marja və digər nağd hesablaşan derivativ vasitələrdən əldə edilən sərbəst pul vəsaitlərinin istifadəsi üzrə gündəlik tələblərlə üzleşir. Qrup bütün bu tələbləri yerinə yetirmək üçün kifayət qədər nağd vəsait resursları saxlamır, çünki təcrübə göstərir ki, ödəmə müddəti tamamlanan vəsaitlərin təkrar investisiyası son dərəcə əminliklə proqnozlaşdırıla bilər. Likvidlik riski Aktiv və Passivlərin İdarə Edilməsi Komitəsi tərəfindən idarə olunur.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2005-ci il tarixinə aktiv və passivlərin qalıqları müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə açıqlanır. Bu aktivlərin hər hansı birində ehtimal edilən zərərlərin olmasına sübut olarsa və müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə müddəti keçdikdən sonra ödənilsə, gözlənilən ödəmə tarixi istifadə edilir. Aktivlərdən bəziləri daha uzunmüddətli ola bilər, məsələn, kreditlər tez-tez uzadıla və müvafiq olaraq qısamüddətli kreditlərin müddəti daha artıq ola bilər.

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Qrupun müştəriləri tərəfindən geri götürülməmiş müddətli depozitlər kimi vaxtı keçmiş passivlər "tələb edilənədək və bir aydan az" kateqoriyasına daxil edilmişdir. Vaxtı keçmiş aktivlər isə onların gözlənilən ödəmə müddəti üzrə göstərilmişdir. Satıla bilən investisiya kağızları və satış üçün nəzərdə tutulan uzunmüddətli aktivlər (çıxarılma qrupları) kimi müəyyən aktivlərin müddətinin onların realizasiya olunacağı tarixdə başa çatması gözlənilir. ARMB və RFMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar "tələb edilənədək və bir aydan az" kateqoriyasına daxil edilmiş passivlərin müəyyən faizinin ehtiyatda saxlanması tələbini nəzərə alaraq müddət baxımından eyni kateqoriyaya daxil edilmişdir.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə Qrupun likvidlik mövqeyi aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1 ildən çox	Vaxtı keçmiş/ Müddətsiz	Cəmi
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,291,850	-	-	-	-	1,291,850
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	329,705	-	-	-	-	329,705
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	102,420	30,296	83,540	55,426	-	271,682
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	379,943	283,262	1,047,219	1,319,624	362,303	3,392,351
Ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızları	-	32,748	-	-	-	32,748
Assosiasiya olunmuş və birgə müəssisələrə investisiyalar	-	-	-	-	6,817	6,817
Törəmə müəssisənin alqısı nəticəsində yaranan qudvil	-	-	-	-	7,300	7,300
İnvestisiya mülkiyyəti	-	-	-	-	5,658	5,658
Binalar və avadanlıqlar	-	-	-	-	386,617	386,617
Digər aktivlər	17,391	20,603	4,337	-	9,486	51,817
Aktivlərin cəmi	2,121,309	366,909	1,135,096	1,375,050	778,181	5,776,545
Passivlər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	42,674	804	413	-	-	43,891
Müştəri hesabları	2,368,344	231,304	154,424	1,788,796	-	4,542,868
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	4,215	-	-	206,718	-	210,933
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	35,675	-	261,743	12,988	-	310,406
Digər passivlər	157,364	10,568	4,911	-	28,428	201,271
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	-	-	-	49,663	-	49,663
Passivlərin cəmi	2,608,272	242,676	421,491	2,058,165	28,428	5,359,032
Xalis likvidlik boşluğu	(486,963)	124,233	713,605	(683,115)	749,753	417,513
31 dekabr 2005-ci il tarixinə məcmu likvidlik boşluğu	(486,963)	(362,730)	350,875	(332,240)	417,513	

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2005-ci il tarixinə Qrupun likvidlik mövqeyi aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1 ildən çox	Vaxtı keçmiş/ Müddətsiz	Cəmi
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,113,792	-	-	-	-	1,113,792
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	346,623	-	-	-	-	346,623
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	134,508	98,042	87,605	55,385	4,437	379,977
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	469,343	647,406	239,721	508,590	167,557	2,032,617
Ödəmə müddəti tamamlananədək saxlanılan investisiya kağızları	36,043	88,936	-	-	-	124,979
Assosiasiya olunmuş və birgə müəssisələrə investisiyalar	-	-	-	-	7,377	7,377
Törəmə müəssisənin alqısı nəticəsində yaranan qudvil	-	-	-	-	7,300	7,300
İnvestisiya mülkiyyəti	-	-	-	-	9,068	9,068
Binalar və avadanlıqlar	-	-	-	-	249,380	249,380
Digər aktivlər	10,032	30,651	5,638	2,362	3,311	51,994
Aktivlərin cəmi	2,110,341	865,035	332,964	566,337	448,430	4,323,107
Passivlər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	17,618	662	392	-	-	18,672
Müştəri hesabları	1,875,598	477,186	1,160,580	192,254	-	3,705,618
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	-	-	212,314	-	212,314
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	5,573	2,080	7,287	16,730	-	31,670
Digər passivlər	27,863	28,723	5,267	-	5,025	66,878
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	-	-	-	21,894	-	21,894
Passivlərin cəmi	1,926,652	508,651	1,173,526	443,192	5,025	4,057,046
Xalis likvidlik boşluğu	183,689	356,384	(840,562)	123,145	443,405	266,061
31 dekabr 2004-cü il tarixinə məcmu likvidlik boşluğu	183,689	540,073	(300,489)	(177,344)	266,061	

Aktiv və passivlərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət altında saxlanılan qeyri-uyğunluğu Qrupun Rəhbərliyi üçün mühüm məsələdir. Ümumiyyətlə, banklar çox nadir hallarda müddətlərə və dərəcələrə tam uzlaşır, çünki əməliyyatlar çox vaxt fərqli xarakterli olur və qeyri-müəyyən müddətdə aparılır. Qeyri-uyğunluq mövqeyi potensial olaraq gəlirliliyi artırır, lakin zərər riskini də yüksəldə bilər. Aktiv və passivlərin ödəmə müddətləri, eləcə də ödəmə müddətləri tamamlandıqdan sonra faiz hesablanan passivlərin münasib qiymətlə əvəzləşdirilməsi imkanı, Qrupun likvidliyinin və faiz dərəcəsi və mübadilə məzənnələrinin dəyişməsinə qarşı onun münasibətinin qiymətləndirilməsində əsas amillər hesab olunur.

Rəhbərlik hesab edir ki, müştəri hesablarının böyük hissəsinin tələb edilənədək olmasına baxmayaraq, həmin depozitlərin əmanətçilərin sayına və növünə görə diversifikasiyası və Qrupun keçmiş təcrübəsi göstərir ki, bu cür depozitlər Qrup üçün uzunmüddətli və sabit maliyyə mənbəyi yaradır.

Yuxarıdakı cədvəldə müştəri hesabları müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Lakin, Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə müvafiq olaraq fiziki şəxslər öz depozitləri üzrə hesablanmış faizlərdən imtina etmək şərtinə, həmin depozitləri ödəmə müddətindən əvvəl geri götürə bilərlər.

Zəmanətlər və stəndbay akkreditivlər üçün vəsaitlərin təqdim edilməsi ilə əlaqədar likvidlik tələbləri, öhdəliklərin məbləğindən çox aşağı olur, çünki Qrup müqaviləyə əsasən vəsaitlərin üçüncü tərəfə ödənilməsinə gözləmir. Kreditlərin verilməsi üzrə müqavilələrdə nəzərdə tutulan ödənilməmiş öhdəlik məbləğləri mütəəqilə gələcək nağd vəsait tələblərini əks etdirmir. Belə ki, bu cür öhdəliklərin əksər hissəsinin müddəti maliyyələşdirilməmiş başa çatmış və ya qüvvədən düşmüşdür.

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Faiz dərəcəsi riski. Qrup üstünlük təşkil edən bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri nəticəsində riskə məruz qalır. Faiz marjaları belə dəyişikliklər nəticəsində arta bilər, lakin gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə azala və ya zərər yarada bilər. Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2005-ci il tarixinə Qrupun məruz qaldığı faiz dərəcəsi riskləri əks olunur. Cədvəldə müqavilə əsasında faiz dərəcələrinin dəyişdirilməsi tarixlərinə və ya ödəmə tarixlərinə görə (hansı daha tez olarsa) Qrupun aktiv və passivlərinin bölgüsü göstərilir.

Milyon Azərbaycan Manatı ilə	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1 ildən çox	Qeyri-monetar	Cəmi
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,291,850	-	-	-	-	1,291,850
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	329,705	-	-	-	-	329,705
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	102,420	30,296	83,540	55,426	-	271,682
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	742,246	283,261	1,047,219	1,319,625	-	3,392,351
Ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızları	-	32,748	-	-	-	32,748
Assosiasiya olunmuş və birgə müəssisələrə investisiyalar	-	-	-	-	6,817	6,817
Tөрөmə müəssisənin alqısı nəticəsində yaranan qudvil	-	-	-	-	7,300	7,300
İnvestisiya mülkiyyəti	-	-	-	-	5,658	5,658
Binalar və avadanlıqlar	-	-	-	-	386,617	386,617
Digər aktivlər	-	-	-	-	51,817	51,817
Aktivlərin cəmi	2,466,221	346,305	1,130,759	1,375,051	458,209	5,776,545
Passivlər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	10,124	12,457	21,310	-	-	43,891
Müştəri hesabları	2,368,344	231,304	154,424	1,788,796	-	4,542,868
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	4,215	-	-	206,718	-	210,933
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	-	310,406	-	-	-	310,406
Digər passivlər	157,364	10,568	4,911	-	28,428	201,271
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	-	-	-	-	49,663	49,663
Passivlərin cəmi	2,540,047	564,735	180,645	1,995,514	78,091	5,359,032
Xalis həssaslıq boşluğu	(73,826)	(218,430)	950,114	(620,463)	380,118	417,513
31 dekabr 2005-ci il tarixinə məcmu həssaslıq boşluğu	(73,826)	(292,256)	657,858	37,395	417,513	

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı
31 dekabr 2005-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2004-cü il tarixinə Qrupun məruz qaldığı faiz dərəcəsi riskləri əks olunur. Cədvəldə müqavilə əsasında faiz dərəcələrinin dəyişdirilməsi tarixlərinə və ya ödəmə tarixlərinə görə (hansı daha tez olarsa) Qrupun aktiv və passivlərinin bölgüsü göstərilir.

Milyon Azərbaycan Manatı ilə	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1 ildən çox	Qeyri-monetar	Cəmi
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,113,792	-	-	-	-	1,113,792
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	346,623	-	-	-	-	346,623
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	134,508	98,042	87,605	55,385	4,437	379,977
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	469,343	647,406	239,721	508,590	167,557	2,032,617
Ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızları	36,043	88,936	-	-	-	124,979
Assosiasiya olunmuş və birgə müəssisələrə investisiyalar	-	-	-	-	7,377	7,377
Törəmə müəssisənin alqısı nəticəsində yaranan qudvil	-	-	-	-	7,300	7,300
İnvestisiya mülkiyyəti	-	-	-	-	9,068	9,068
Binalar və avadanlıqlar	-	-	-	-	249,380	249,380
Digər aktivlər	-	-	-	-	51,994	51,994
Aktivlərin cəmi	2,100,309	834,384	327,326	563,975	497,113	4,323,107
Passivlər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	17,618	662	392	-	-	18,672
Müştəri hesabları	1,875,598	477,186	1,160,580	192,254	-	3,705,618
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	-	-	212,314	-	212,314
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	5,573	2,080	7,287	16,730	-	31,670
Digər passivlər	-	-	-	-	66,878	66,878
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	-	-	-	-	21,894	21,894
Passivlərin cəmi	1,898,789	479,928	1,168,259	421,298	88,772	4,057,046
Xalis həssaslıq boşluğu	201,520	354,456	(840,933)	142,677	408,341	266,061
31 dekabr 2004-cü il tarixinə məcmu həssaslıq boşluğu	201,520	555,976	(284,957)	(142,280)	266,061	

Qrup əsasən bazar faiz dərəcələri dəyişdikdə yeni faiz dərəcələri hesablanan aktiv və passivlər nəticəsində pul vəsaitləri hərəkətinin faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Bu cür aktiv və passivlər aşağıdakı cədvəldə əsasən qısa müddətdə faiz dərəcələrinin dəyişdirilmə tarixləri üzrə göstərilir. Qrup, sabit faiz dərəcələri aktiv və passivlərin cəlb edilməsi nəticəsində ədalətli dəyər faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Bu aktiv və passivlər yuxarıdakı cədvəldə əsasən uzun müddətdə yenidən qiymətləndirilmiş dəyər təqdim edilmişdir. Praktikada müqaviləyə uyğun olaraq aktivlər və passivlər üçün təsbit edilən faiz dərəcələrinə cari bazar şərtlərini əks etdirmək üçün adətən yenidən baxılır.

İdarə Heyəti, faiz dərəcələrinin dəyişməsinin uyğunsuzluq səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə daim nəzarət edir. Hər hansı bir hecinq vasitəsi mövcud olmadıqda, Qrup adətən öz mövqələrinin faiz dərəcələrinə uyğun olmasına çalışır.

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə əsas borc maliyyə vasitələri üçün əsas valyuta növləri üzrə effektiv faiz dərəcələri əks olunur. Təhlil müvafiq aktiv/passivlərin amortizasiyası üçün istifadə edilmiş hesabat ilinin sonuna qüvvədə olan effektiv faiz dərəcələrinə əsasən hazırlanmışdır.

İllik faiz dərəcəsi	2005				2004			
	ABŞ dolları	AZM	Avro	Digər	ABŞ dolları	AZM	Avro	Digər
Aktivlər								
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	3.1	-	-	-	1.7	-	-	-
Rezident banklardan alınacaq vəsaitlər	13.0	-	-	-	17.7	7.1	-	-
Qeyri-rezident banklardan alınacaq vəsaitlər	2.2	-	2.2	-	4.5	-	2.0	-
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər və avanslar	20.9	18.7	18.1	-	20.2	17.5	18.0	-
Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər və avanslar	15.8	11.1	16.1	15.2	14.4	10.9	15.9	14.7
Ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızları	4.3	-	-	-	4.2	4.6	3.6	-
Passivlər								
Hüquqi şəxslərin müştəri hesabları	0.6	5.5	1.9	6.0	0.9	5.5	2.6	-
Fiziki şəxslərin müştəri hesabları	8.9	9.4	8.4	-	8.7	10.4	8.1	-
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	9.0	9.0	-	-	9.4	10.0	-	-
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	6.9	-	9.0	-	6.8	-	-	-

Yuxarıdakı cədvəldə göstərilən “-” işarəsi Qrupun müvafiq valyutada aktiv və passivlərə malik olmadığını bildirir.

27 Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər

Məhkəmə prosedurları. Vaxtaşırı olaraq və adi fəaliyyət gedində Qrupa qarşı irəli sürülə biləcək iddialarla əlaqədar, Qrupun Rəhbərliyi öz təxminlərinə, yerli və xarici peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq 31 dekabr 2005 və 31 dekabr 2004-cü il tarixlərinə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyində tez-tez müxtəlif şərhlər və dəyişikliklər baş verir. Qrupun əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərhələrinə müvafiq vergi orqanları tərəfindən etiraz edilə bilər. Bunun nəticəsində Qrupa qarşı böyük məbləğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanıla bilər. 31 dekabr 2001-ci il tarixində tamamlanan maliyyə ilindən başlayaraq vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlanıla bilər. Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin bu maddəsi irəliyə dönümlü olaraq tətbiq edilir, yəni 2001-ci ildən əvvəlki maliyyə illərinə aid edilmir. Qanunvericiliklə müəyyən olunmuş xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Azərbaycan qanunvericiliyinə müvafiq olaraq vergi məqsədləri üçün əməliyyatların vergi nəticələri çox zaman əməliyyatların sənədləşdirildiyi forma əsasında, eləcə də Azərbaycanın Uçot Qaydalarında əks olunmuş uçot yanaşmasına uyğun olaraq müəyyən edilir. Müvafiq olaraq, Qrup bu cür yanaşmalar nəticəsində yaranan üstünlüklərdən faydalanmaq və Qrupun ümumi vergi dərəcəsini azaltmaq məqsədilə müəyyən əməliyyatlarını qanunvericilik çərçivəsində strukturlaşdırır. Bu cür əməliyyatların iqtisadi mahiyyətini əks etdirmək üçün aparılmış yenidən təsnifləşdirmələr hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında göstərilən konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatında əks etdirilir. Belə yenidən təsnifləşdirmələr Qrupun hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında göstərilən vergidən əvvəlki mənfəətinə və vergi xərclərinə təsir göstərmir.

Qrupun Rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhli düzgündür və vergi, xarici valyuta haqqında qanunvericilik və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaqdır. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2005-ci il tarixinə potensial vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat qeydə alınmamışdır (2004: hər hansı ehtiyat qeydə alınmamışdır).

1 yanvar 2002-ci il tarixdən qüvvəyə minmiş Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 18-ci Maddəsinə uyğun olaraq, vergi orqanları əlaqəli şəxslər arasında qeyri-bazar qiymətləri ilə aparılan əməliyyatlar və qiyməti bazar qiymətlərinin 30%-dən çox fərqlənən əməliyyatlar üzrə real qiymətin müəyyən edilməsi üzrə düzəlişlər apara və əlavə vergi öhdəlikləri tətbiq edə bilərlər.

27 Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər (davamı)

Kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər. 31 dekabr 2005 və 31 dekabr 2004-cü il tarixlərinə Qrupun kapital məsrəfləri ilə bağlı əhəmiyyətli öhdəlikləri olmamışdır.

Əməliyyat lizinqi ilə bağlı öhdəliklər. Qrup lizinq alan kimi çıxış etdikdə, ləğv oluna bilməyən əməliyyat lizinqi üzrə gələcək ödənişlərin minimal hissəsi aşağıdakı kimidir:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
Bir il və daha az müddətə	748	1,973
Bir ildən çox və beş ildən az müddətə	799	1,153
Beş il və daha çox müddətə	2,901	2,221
Əməliyyat lizinqi ilə bağlı öhdəliklərin cəmi	4,448	5,347

Kreditlərlə bağlı öhdəliklər. Bu maliyyə vasitələrinin əsas məqsədi müştərilərin maliyyə ehtiyaclarını ödəmək üçün pul vəsaitlərinin təmin edilməsindən ibarətdir. Müştərinin üçüncü tərəflər qarşısında öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməyəcəyi halda, Qrupun ödənişlər edəcəyi barədə tam təminat verən zəmanətlər və stəndbay akkreditivlər kreditlərlə eyni qaydada müvafiq risk daşıyır. Sənədli və kommersiya akkreditivlərinə, Qrupun müştəriləri adından üçüncü tərəflərə konkret şərtlər çərçivəsində nəzərdə tutulan məbləğdə ödəmələri Qrupdan tələb edilməsinə səlahiyyət verən yazılı sənədlər daxildir. Həmin sənədlə və kommersiya akkreditivləri birbaşa borclarla müqayisədə az risk daşıyır, belə ki, bu maliyyə vasitələri üzrə göndərilən mallar və ya nağd pul depozitləri formasında təminat alınır.

Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklərə kreditlər, zəmanətlər və ya akkreditivlər formasında kreditlərin verilməsi üzrə müqavilələrin istifadə edilməmiş hissəsi daxildir. Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklərlə əlaqədar kredit riskinə gəldikdə isə, Qrup istifadə edilməmiş öhdəliklərin ümumi məbləğinə bərabər məbləğdə potensial zərərlərə məruz qala bilər. Lakin, bu öhdəliklərin böyük hissəsi Qrupun müştərilərinin ödəmə qabiliyyətindən asılı olduğuna görə, mümkün zərərlərin məbləği istifadə edilməmiş öhdəliklərin ümumi məbləğindən azdır. Uzunmüddətli öhdəliklər bütövlükdə qısamüddətli öhdəliklərdən daha yüksək kredit riskinə malik olduğu üçün Qrup kreditlərin verilməsi ilə əlaqədar öhdəliklərin ödəmə müddətlərinə nəzarət edir. Qrupun ilin sonuna kreditlərlə bağlı öhdəlikləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
İxrac akkreditivləri	1,370,217	1,024,549
İdxal akkreditivləri	1,228,109	654,112
Zəmanət məktubları	600,958	663,461
Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər və istifadə edilməmiş kredit xətləri	114,315	156,417
Azərbaycan hökumətinin zəmanəti ilə Qrup tərəfindən buraxılmış və Ekzimbankdan (Türkiyə) alınmış kredit xətləri üzrə girov kimi Ekzimbanka verilmiş borc və rəqələri	-	136,497
Çıxılısın: Kreditlərlə bağlı öhdəliklər üzrə zərər üçün ehtiyatlar	(4,395)	(3,857)
Kreditlərlə bağlı öhdəliklərin cəmi	3,309,204	2,631,179

Kreditlərin, akkreditivlərin və zəmanət məktublarının verilməsi üzrə istifadə edilməmiş öhdəliklərin müqavilələrlə nəzərdə tutulmuş ümumi məbləği mütləq pul vəsaitləri üzrə gələcək tələbləri əks etdirmir, belə ki, bu maliyyə vasitələrinin müddəti maliyyələşdirilməmiş başa çata və ya qüvvədən düşə bilər. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə kreditlərlə bağlı öhdəliklərin ədalətli dəyəri AZM 3,309,204 milyon (2004: AZM 2,631,179 milyon) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2005-ci il tarixində bitən il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatında Qrup tərəfindən verilmiş təminatlı akkreditivlər və zəmanət məktubları üzrə ehtimal olunan zərər üçün əlavə ehtiyat qeydə alınmamışdır (31 dekabr 2004-cü il tarixində bitən il: AZM 3,857 milyon). 19 və 23 sayılı Qeydlərə baxın.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə mövcud olan cəmi ixrac akkreditivlərindən AZM 1,013,099 milyonu (31 dekabr 2004: AZM 873,245 milyon) neft sektorunda fəaliyyət göstərən Azərbaycanın dövlət müəssisələrinin ixrac əməliyyatları üzrə xarici banklar tərəfindən açılmışdır. Bütün ixrac akkreditivləri üçün xarici bankların zəmanətləri şəklində təminat alınmışdır və Qrup bu akkreditivlərlə əlaqədar heç bir kredit riski daşmır.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə mövcud olan AZM 342,430 milyon (31 dekabr 2004: AZM 64,006 milyon) məbləğində kreditlərlə bağlı öhdəliklər üçün Azərbaycan hökumətinin zəmanətləri və ya bloklaşdırılmış müştəri depozitləri şəklində zəmanət alınmışdır. 16 sayılı Qeydə baxın.

27 Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər (davamı)

15 iyun 2004-cü il tarixində Qrupla Azərbaycan şirkəti arasında Bakı şəhərinin mərkəzində biznes və əyləncə kompleksinin tikilməsi məqsədilə 19,638 min ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin açılmasına dair kredit müqaviləsi imzalanmışdır. Bu müqavilədə Azərbaycan şirkəti borcalan, Qrup - bu Azərbaycan şirkətinin zamini, Commerzbank AG – krreditor və ABŞ-ın İxrac İdxal Bankı (Eximbank) - Commerzbank AG-nin zamini kimi çıxış etmişdir. Bu kredit xətti üzrə illik faiz dərəcəsi LIBOR+0.10% təşkil edir və 5 noyabr 2006-cı il tarixindən başlayaraq on altı yarım illik hissələrlə ödənilməlidir. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə yuxarıda qeyd olunan kredit xətti çərçivəsində 6,645 min ABŞ dolları və ya AZM 30,514 milyon məbləğində idxal akkreditivi Qrup tərəfindən borcalana verilmişdir. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə qeyd olunan kredit üzrə 22,397 milyon ABŞ dolları və ya AZM 106 milyon məbləğində faiz və 24,595 milyon ABŞ dolları və ya AZM 116 milyon məbləğində komissiya ödənilmişdir.

Vasitəçi kreditlər. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə Qrup, Azərbaycan hökumətinin adından Azərbaycan Respublikasının dövlət müəssisələri və hökumət idarələrinə vasitəçi kreditlərin verilməsi məqsədilə xarici banklardan və maliyyə qurumlarından AZM 176,468 milyon (31 dekabr 2004: AZM 146,796 milyon) məbləğində borc götürmüşdür. Qrupla xarici banklar və maliyyə qurumları arasında bağlanmış kredit müqavilələrinə Azərbaycan Hökuməti tərəfindən şərtsiz zəmanətlər şəklində təminat verilir. Bu zəmanətlərə əsasən Hökumət bu borclarla əlaqədar əsas borclu tərəf hesab edilir. Nəticə etibarilə, Qrup yığılmış əsas məbləğ və faiz ödənişlərini xarici banklara və maliyyə qurumlarına köçürməklə Azərbaycan Hökuməti üçün kreditlər üzrə xidmətlər göstərən agent kimi çıxış edir və bu kreditlər üzrə heç bir faiz gəliri əldə etmir.

Qrup bu vasitəçi kreditlər üzrə qazanc əldə etmədiyinə və risk daşmadığına görə, 31 dekabr 2005-ci il tarixinə AZM 176,468 milyon (31 dekabr 2004: AZM 146,796 milyon) məbləğində olan bu vasitəçi kreditləri balansdankənar hesablarda qeydə almışdır. Müvafiq olaraq, vasitəçi kreditləri maliyyələşdirmək üçün Qrup tərəfindən əldə edilmiş müvafiq vəsaitlər də balansdankənar hesablarda qeydə alınmışdır.

Vasitəçi kreditlərin verilməsi məqsədilə Qrup tərəfindən borc götürülmüş vəsaitlər aşağıda göstərilir:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005	2004
Türkiyənin Eksport Kredit Bankı (Ekzimbank):		
- Ticarət maliyyələşdirməsi	176,468	128,052
- Layihə maliyyələşdirməsi	-	8,445
Bayerische Landesbank	-	10,299
Vasitəçi kreditlərin verilməsi məqsədilə borc götürülmüş və balansdankənar hesablara köçürülmüş vəsaitlərin cəmi	176,468	146,796

28 Maliyyə Vasitələrinin Ədalətli Dəyəri

Ədalətli dəyər, məcburi satış və ya ləğv etmə halları istisna olmaqla, maraqlı tərəflər arasında cari əməliyyat zamanı maliyyə vasitəsinin mübadilə edilə bildiyi məbləği təşkil edir və ən yaxşı olaraq bazar qiyməti ilə sübut edilir.

Maliyyə vasitələrinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (bələ məlumatlar mövcud olduqda) və müvafiq qiymətləndirmə metodologiyalarından istifadə etməklə müəyyən edilir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən fərziyyələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Azərbaycan Respublikasında yeni yaranmış bazar iqtisadiyyatına xas xüsusiyyətlər müşahidə olunmaqdadır və iqtisadi şərait maliyyə bazarlarında fəaliyyətin həcmi məhdudlaşdırmaqda davam edir. Bazar qiymətləri köhnəlmiş ola bilər və ya məcburi və təcili satış əməliyyatlarını əks etdirə bilər və elə bu səbəbdən maliyyə vasitələrinin ədalətli dəyərini əks etdirməyə bilər. Maliyyə vasitələrinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Rəhbərlik tərəfindən bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edilmişdir.

Ədalətli dəyerdə qeydə alınan maliyyə vasitələri. Satıla bilən investisiya kağızları konsolidasiya edilmiş balans hesabatında ədalətli dəyerdə qeydə alınır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri təxminən onların cari ədalətli dəyərinə bərabər olan amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Müstəqil bazar qiymətləri mövcud olmayan satıla bilən investisiya kağızları istisna olmaqla, digər qiymətli investisiya kağızlarının ədalətli dəyəri kvota olunmuş bazar qiymətlərinə əsasən müəyyən edilir. Qrup bu cür qiymətli investisiya kağızlarının ədalətli dəyərini müəyyən edərkən investisiya qoyulan müəssisələrin kapitalında mülkiyyət payının satışına dair əlaqəli olmayan tərəflər arasında ən son razılaşmaların nəticələrinə, investisiya qoyulan müəssisələrin diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti və maliyyə məlumatları kimi digər müvafiq informasiyalara və digər qiymətləndirmə metodologiyalarının tətbiqi nəticələrinə əsaslanır. Qiymətləndirmə üsulları müşahidə edilə bilən bazar məlumatları ilə dəstəklənməyən müəyyən fərziyyələrin istifadə olunmasını tələb edir. Bu fərziyyələrin hər hansı birinin mümkün alternativlə əvəzləndirilməsi əhəmiyyətli dərəcədə fərqli mənfəət, gəlir, cəmi aktiv və passivlərin yaranması ilə nəticələnir.

28 Maliyyə Vasitələrinin Ədalətli Dəyəri (davamı)

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan kreditlər və alınacaq məbləğlər. Sürüşkən faizli maliyyə vasitələrinin ədalətli dəyəri onların balans dəyəridir. Sabit faiz dərəcəli aktivlərin təxmin edilən ədalətli dəyəri, analoji kredit riskinə və yerdə qalan ödəmə müddətinə malik yeni vasitələr üçün mövcud olan cari faiz dərəcələrindən istifadə etməklə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin təxmin edilən hərəkətinə əsaslanır. Digər banklardan alınacaq vəsaitlər və müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların təxmin edilən dəyəri haqqında məlumat üçün müvafiq olaraq 8 və 9 sayılı Qeydlərə baxın.

Ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızları. Ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızlarının ədalətli dəyəri kvota olunmuş bazar qiymətlərinə əsaslanır. Bazar qiymətləri mövcud olmadıqda ədalətli dəyər eyni kredit riski, ödəmə müddəti və gəlirlilik xüsusiyyətlərinə malik olan qiymətli kağızlar üçün bazar qiymətlərindən istifadə etməklə və yaxud bəzi hallarda investisiya qoyulan müəssisənin xalis maddi aktivlərinə istinad etməklə qiymətləndirilir. Ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan investisiya kağızlarının ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 10 sayılı Qeydə baxın.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan passivlər. Bazar qiymətinə malik olan passivlərin ədalətli dəyəri kvota olunmuş bazar qiymətlərinə əsaslanır. Müddətsiz passivlərin təxmin edilən ədalətli dəyəri tələb ilə ödənilən məbləğə bərabərdir. Bazar qiyməti olmayan sabit faiz dərəcəli passivlərin təxmin edilən ədalətli dəyəri, analoji kredit riskinə və yerdə qalan ödəmə müddətinə malik yeni vasitələr üçün mövcud olan cari faiz dərəcələrindən istifadə etməklə diskont edilmiş gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır. Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər, müştəri hesabları, buraxılmış borc qiymətli kağızları və borc götürülmüş digər vəsaitlərin təxmin edilən dəyəri haqqında məlumat üçün müvafiq olaraq 15, 16, 17 və 18 sayılı Qeydlərə baxın.

29 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, tərəflərdən biri digərinə nəzarət edə bilsin, onunla eyni qrupun nəzarəti altında olsun və ya maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı məsələlər üzrə qərar qəbul edərkən ona mühüm təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər arasındakı münasibətləri nəzərə alarkən həmin münasibətlərin hüquqi formasına deyil, məzmununa diqqət yetirilir.

Adi fəaliyyət gedişində səhmdarlarla, direktorlarla, törəmə/assosiasiya olunmuş müəssisələrlə və Qrupun böyük səhmdarlarının sahib olduğu şirkətlərlə və digər əlaqəli tərəflərlə bank əməliyyatları aparılır. Bu əməliyyatlara hesablaşmalar, kreditləşdirmə, depozitlərin cəlb edilməsi, zəmanətlər, ticarət maliyyələşdirməsi və xarici valyuta əməliyyatları daxildir. Bu əməliyyatların əksəriyyəti bazar dərəcələrində qiymətləndirilir.

31 dekabr 2005 və 31 dekabr 2004-cü il tarixlərinə Qrupun əlaqəli tərəflərlə aparılmış əməliyyatları üzrə qalıqları aşağıdakı kimidir:

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2005		
	Səhmdarlar və rəhbərlik	Hökumət idarələri və dövlət müəssisələri	Digər*
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,496	778,417	-
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	-	325,481	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar			
İlin sonuna mövcud olan kreditlər və avanslar	-	1,308,759	-
İlin sonuna müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatlar	-	(32,865)	-
İl üzrə faiz gəlirləri	-	12,415	-
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər			
Rezident banklardakı müddətli yerləşdirmələr	43,303	-	-
İlin sonuna digər banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatlar	(2,780)	-	-
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə faiz gəlirləri	16	-	-
Digər aktivlər	-	2	357
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər			
İlin sonuna mövcud olan digər bankların müxbir hesabları	5,414	-	-
Müştəri hesabları			
İlin sonuna mövcud olan cari/hesablaşma hesabları	344	1,206,197	556
İlin sonuna mövcud olan müddətli depozitlər	70	1,602,841	-
İl üzrə faiz xərcləri	1	302	-
Digər passivlər	12,000	131,426	
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər			
İlin sonuna mövcud olan zəmanət məktubları	186	331,692	-
İl üzrə haqq və komissiya gəlirləri	-	21,095	-
Digər xərclər			
İşçilərə sərf olunan xərclər	(1,755)	-	-
Digər əməliyyat xərcləri	-	-	(6,151)
Sığorta əməliyyatları			
Sığorta mükafatları üzrə debitor borcları	622	-	-
Sığorta mükafatları üzrə kreditör borcları	-	-	-
Dövr ərzində brutto yığılmış sığorta mükafatları	1,781	-	-
Dövr ərzində təkrar sığortaya verilmiş sığorta mükafatları	14	-	-
Sığorta ilə bağlı komissiya gəlirləri	-	-	-
Sığorta ilə bağlı komissiya xərcləri	-	-	-

*Digər əlaqəli tərəflərə - assosiasiya olunmuş müəssisələr, birgə müəssisələr və digər əlaqəli tərəflərlə aparılmış əməliyyatlar və qalıqlar daxildir.

29 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar (davamı)

<i>Milyon Azərbaycan Manatı ilə</i>	2004		
	Səhmdarlar və rəhbərlik	Hökumət idarələri və dövlət müəssisələri	Digər*
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	853,197	-
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	-	344,236	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar			
İlin sonuna mövcud olan kreditlər və avanslar	14,631	320,248	284,030
İlin sonuna müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatlar	(294)	(72)	(75,642)
İl üzrə faiz gəlirləri	146	-	16,472
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər			
Rezident banklardakı müddətli yerləşdirmələr (müqavilə üzrə faiz dərəcələri: 2004: 7%-18%)	48,681	-	-
İlin sonuna digər banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatlar	(1,681)	-	-
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə faiz gəlirləri	952	-	-
Digər aktivlər	-	555	-
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər			
İlin sonuna mövcud olan digər bankların müxbir hesabları	6,783	17	257
Müştəri hesabları			
İlin sonuna mövcud olan cari/hesablaşma hesabları	207	1,068,509	323
İlin sonuna mövcud olan müddətli depozitlər	212,480	1,038,742	25
İl üzrə faiz xərcləri	1,675	12,283	1
Digər passivlər	17,372	10,408	-
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər			
İlin sonuna mövcud olan zəmanət məktubları	37,738	1,401,423	72,696
İl üzrə haqq və komissiya gəlirləri	3,257	15,620	18,877
Digər xərclər			
İşçilərə sərf olunan xərclər	(1,595)	-	-
Digər əməliyyat xərcləri	-	-	(2,434)
Sığorta əməliyyatları			
Sığorta mükafatları üzrə debitor borcları	-	-	2,984
Sığorta mükafatları üzrə kreditör borcları	-	-	(38)
İl ərzində brutto yığılmış sığorta mükafatları	-	-	8,825
İl ərzində təkrar sığortaya verilmiş sığorta mükafatları	-	-	(366)
Sığorta ilə bağlı komissiya gəlirləri	-	-	22
Sığorta ilə bağlı komissiya xərcləri	-	-	(443)

* Digər əlaqəli tərəflərə - assosiasiya olunmuş müəssisələr, birgə müəssisələr və digər əlaqəli tərəflərlə aparılmış əməliyyatlar və qalıqlar daxildir.

31 dekabr 2005-ci il tarixində bitən il üzrə İdarə Heyəti üzvlərinin və Qrupun departament rəhbərlərinin əmək haqqı xərcləri, o cümlədən əlavə ödənişlərin cəmi AZM 2,045 milyon (2004: AZM 1,401 milyon) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə Qrupun nizamnamə kapitalının strukturunda Qrup işçilərinin payı 4.71% və ya AZM 5,844 milyon (31 dekabr 2004: müvafiq olaraq 6.11% və ya AZM 6,112 milyon) təşkil etmişdir.

Qrup Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olduğuna görə, yenidən işlənmiş 24 sayılı BMS-ə uyğun olaraq, Azərbaycan Hökuməti, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi və yerli dövlət müəssisələri ilə aparılan əməliyyatlar yuxarıda göstərilən əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlara aid edilir.

30 Əsas Törəmə, Assosiasiya Olunmuş və Birgə Müəssisələr

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilmiş törəmə və assosiasiya olunmuş müəssisələri əks olunur:

Adı	Törəmə/ assosiasiya olunmuş müəssisələr	Fəaliyyət növu	Qeydiyyat ölkəsi	Mülkiyyət payı	
				2005	2004
Bakı Banklararası Valyuta Birjası	Assosiasiya olunmuş müəssisə	Valyuta birjası	Azərbaycan Respublikası	20.0	20.0
Trans-servis	Birgə müəssisə	Dayanacaq kompleksi	Azərbaycan Respublikası	50.0	50.0
ABB-Moskva	Törəmə müəssisə	Bank	Rusiya Federasiyası	100.0	100.0
Beynəlxalq Sığorta Şirkəti	Törəmə müəssisə	Sığorta	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0
İnter Protekt Re AG	Törəmə müəssisə	Təkrar sığorta	İsveçrə	100.0	100.0
Azərikard MMC	Törəmə müəssisə	Plastik kart xidmətləri	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0
Azərilizinq	Törəmə müəssisə	Lizinq	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0
"İnter" peşəkar futbol klubu	Törəmə müəssisə	Peşəkar idman	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0

Trans-servis şirkətinin maliyyə hesabatları pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən ilk dəfə Qrupun 31 dekabr 2003-cü il tarixli konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında birgə müəssisəyə investisiya kimi daxil edilmişdir. Trans-servis şirkətinin 1 yanvar 2003-cü il tarixinə yığılmış zərərlərdə AZM 683 milyon məbləğində xalis payı, Qrupun 31 dekabr 2003-cü il tarixində bitən il üzrə konsolidasiya edilmiş səhmdar kapitalında dəyişikliklər hesabatında digər hərəkətlər kimi qeydə alınmışdır. 11 saylı Qeydə baxın.

7 oktyabr 2002-ci il tarixində Qrupun törəmə sığorta müəssisəsi olan Beynəlxalq Sığorta Şirkəti - İnter Protekt Re AG. təkrar sığorta şirkətini yaratmışdır. Bu sığorta şirkəti İsveçrənin Sürix şəhərində notarial qeydiyyatdan keçmişdir. Qrupun törəmə sığorta müəssisəsi, İnter Protekt Re AG təkrar sığorta şirkətinin nizamnamə kapitalına və ehtiyatlarına 1,450 min İsveçrə frankı (İF) və ya AZM 4,635 milyon məbləğində vəsait qoymuşdur. Köçürülmüş cəmi məbləğdən 1,200 min İF hər birinin nominal dəyəri 1,200 İF olan 1,000 səhmi ödəmək, 200 min İF səhm mükafatını ödəmək və yerdə qalan 50 min İF isə şirkətin kapital ehtiyatlarına vəsait qoyuluşu üçün istifadə edilmişdir.

Qrupun törəmə müəssisəsi olan Azərilizinq şirkətinin maliyyə hesabatları ilk dəfə Qrupun 31 dekabr 2003-cü il tarixli konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilmişdir. Azərilizinq şirkətinin 1 yanvar 2003-cü il tarixinə yığılmış AZM 1,373 milyon məbləğində zərərləri, Qrupun 31 dekabr 2003-cü il tarixində bitən il üzrə konsolidasiya edilmiş səhmdar kapitalında dəyişikliklər hesabatında digər hərəkətlər kimi qeydə alınmışdır.

"İnter" peşəkar futbol klubu 20 iyun 2004-cü il tarixində yaradılmış və Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində dövlət qeydiyyatına alınmışdır. Bank ilə Azərikard MMC arasında imzalanmış təsis müqaviləsinə əsasən peşəkar futbol klubunun nizamnamə kapitalı AZM 2,011 milyon müəyyən edilmişdir. Bu məbləğin AZM 1,500 milyonu Bank, AZM 511 milyonu isə Azərikard MMC tərəfindən qoyulmuşdur. Klub Azərbaycan Futbol Federasiyaları Assosiasiyasının üzvüdür və hazırda milli futbol turnirinin ilkin nəticələrinə görə ölkənin aparıcı beş peşəkar futbol klublarından biridir. 31 dekabr 2005-ci il tarixində bitən il ərzində "İnter" peşəkar futbol klubuna müvafiq olaraq Bank tərəfindən AZM 22,500 milyon (2004: AZM 3,000 milyon) və Azərikard MMC tərəfindən AZM 1,600 milyon (2004: AZM 1,600 milyon) məbləğində maliyyə yardımı edilmişdir. 31 dekabr 2004-cü il tarixinə "İnter" peşəkar futbol klubunun maliyyə hesabatları ilk dəfə olaraq Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına səhmləri bütünlüklə Banka məxsus olan törəmə müəssisə kimi daxil edilmişdir.

31 Hesabat Tarixindən Sonra Baş Vermiş Hadisələr

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 fevral 2005-ci il tarixli Fərmanına uyğun olaraq 2006-cı il yanvarın 1-dən Azərbaycan Respublikasında milli valyutanın 1 yeni Manat (AZN) = 5000 köhnə Manat (AZM) miqyasında denominasiyası həyata keçirilmişdir. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ("AZM") əks olunmuşdur. 1 yanvar 2006-cı il tarixindən başlayaraq konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının yeni Manat miqyasında hazırlanması təmin edilməlidir.